

EKONOMICZNE NAUKI

Любчик К.Л. АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ДРУКОВАНИХ
ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ3

Заяць О. І. КАТЕГОРІЯ ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНТНА СИЛА ІНТЕГРАЦІЙНОГО
ОБ'ЄДНАННЯ 10

Bogdan Dergaliuk THE FOCUS OF STRUCTURAL MODERNIZATION ON THE
INTELLECTUALIZATION OF THE REGIONAL ECONOMY 17

Халатур О.В. АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА 23

Khanin S. ASSESSMENT OF THE ECONOMIC SITUATION IN THE REGIONS OF
UKRAINE 29

Джинджоян В. В. РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ
СОЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ...36

Іванченко Н.О., Квашук Д.М., Подскребко О.С., Густера О.М.
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МАШИННОГО ЗОРУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ
НАВЧАННІ 53

ADMINISTRACJA PUBLICZNA

Шойко В. А. ФУНКЦІЇ І РОЛЬ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
РЕАГУВАННЯМ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ У ФРАНЦІЇ, ІТАЛІЇ, АВСТРІЇ ТА
ШВЕЦІЇ 59

- *279959*
- *280444*
- *280700*
- *281256*
- *281283*
- *282665*
- *282798*

Nauka i Studia

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Koretskiy M.H.

Zespyi redakcyjny:

dr hab. Jerzy Ciborowski
 dr. hab. Antonova L.W.,
 dr. hab. Dacij N.W.,
 dr. hab. Bova T.W.,
 dr. hab. Elżbieta Zawadzki,
 dr. hab. Rudrkievich I.V.,
 dr. hab. Sychenko W.W.,
 Katarzyna Szuszkiewicz.
 dr. hab. Aneta Lukaszek-
 Solek ,
 dr. hab. Adam Lichota ,
 dr. hab. Arkadiusz Klimczyk,
 dr. hab. Agnieszka
 Malinowska ,
 dr. hab. Grzegorz Seweryn ,
 dr. hab. Lech Adamus ,
 dr. hab. Marcin Apostol

Redakcja techniczna:

Irena Olszewska,
 Irina Schaschenko,
 Grażyna Klamut.

Dział sprzedaży:
 Zbigniew Targalski

**Adres wydawcy i
 redakcji:**
 37-700 Przemyśl, ul.
 Łukasińskiego 9
 ☎(0-16) 658 32 10

e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena

54,90 zł (w tym VAT 23%)

Wszelkie prawa zastrzeżone.

*Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody
 Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana,
 Użyta do innej publikacji.*

© Kolektyw autorów, 2020

© Nauka i studia, 2020

9. Халмурадов Б.Д. «Вступ до фаху» навчальний посібник для студентів за напрямом підготовки – «Цивільна безпека» / Б.Д. Халмурадов, В.А. Глива / – К.: Центр учбової літератури, 2015. – С.200 с.56-57

10. Труш О.О. Досвід побудови та діяльності систем цивільного захисту країн членів ЄС центральної Європи // Теорія та практика державного управління. 2010. № 2 (29). С. 1-8.с.2 <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-2/doc/5/01.pdf>.

11. Тищенко В. О. Сучасний стан державного управління у сфері цивільного захисту у країнах Євросоюзу // Економіка та держава. 2013. № 4. С. 94—97 с. 95 http://www.economy.in.ua/pdf/4_2013/27.pdf

1-2(1). - С. 78-84.с.79 - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2016_1-2%281%29__10

3. Іванченко І. П. Зарубіжний досвід організації системи цивільного захисту. організаційно-економічна складова / І. П. Іванченко. // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – С. 156–159 с.158.

4. Рогуля А. О. Європейський досвід функціонування системи цивільного захисту населення у забезпеченні національної безпеки / А. О. Рогуля // Ефективність державного управління. - 2015. - Вип. 45. - С. 130-138.с.131 - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2015_45_18

5. Едуард ЯКУБОВ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В КРАЇНАХ ЄС / Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: матеріали 6-ї регіон. наук.-практ. конф. 14 трав. 2009 р., м. Дніпропетровськ /за заг. ред. Л.Л. Прокопенка. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2009. – С.340 с.172

6. Nato Review // Стійкість: планування «Тотальної оборони» Швеції <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2018/04/04/stjkst-planuvannya-total-no-oboroni-shvets/index.html>

7. Лещенко О.Я. Трансформація системи цивільного захисту України в умовах сучасних воєнно-політичних конфліктів гібридного Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 21.01.01 – основи національної безпеки держави (політичні науки) – Національний інститут стратегічних досліджень, Київ, 2020. С.293 с. 122-123

8. Коваленко В.В., Борисов А.В., Івашина Н.О., Стогній Г.М. / Вивчення міжнародного досвіду забезпечення цивільного захисту під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій // Науковий вісник: державне управління № 3 (2020) с.117 <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/1/34>

EKONOMICZNE NAUKI

Любчик К.Л.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім..В.Гетьмана»

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена друкованим засобам масової інформації, які репрезентують найбільш традиційний сегмент вітчизняної медіа-індустрії. Незважаючи на їх високу доступність для широкого кола споживачів, вони в останні роки дуже стрімко втрачають свої ринкові позиції як джерела інформації з причин припинення виходу друкованих видань, їх переходу в онлайн-версії, зменшення кількості видань з місцевою реєстрацією, а також загалом низького рівня матеріального добробуту українських громадян, а відтак – їх стремління отримувати інформаційний контент з безкоштовних джерел, інтернету чи телебачення

Ключові слова: ЗМІ, друковані ЗМІ, медіа, медіа-індустрія, медіа-ринок, держава.

І. Вступ. Про сучасну роль медіа-індустрії в економічному розвитку нашої держави можна судити, зокрема, за показником щодо внеску культурних та креативних індустрій до її валового внутрішнього продукту, розрахованим згідно даних Державної служби статистики України за методикою ЮНЕСКО. На сьогодні він становить близько 4,4% із зайнятістю у вітчизняній сфері культури на рівні 3,2% загальної зайнятості. Це значно менше, порівняно з внеском сільського, лісового та рибного господарства (11,7%), однак цілком співвідноситься з внеском у ВВП добувної промисловості і розроблення кар'єрів (5,7%), фінансової та страхової діяльності (5,1%), будівництва (2,7% відповідно). У даному контексті відзначимо, що саме креативні індустрії здатні ефективно вирішити цілу низку найгостріших економічних і соціально-культурних проблем України, справити вагомий позитивний вплив на нарощування експортного

потенціалу нашої держави, створення нових робочих місць, підвищення її міграційної і культурної привабливості, а також модернізацію традиційних інститутів культури та диверсифікацію впроваджуваних у господарській практиці методів маркетингу й менеджменту.

II. Постановка задачі. Сучасна структура вітчизняної медіа-індустрії має достатньо диверсифіковану структуру і включає такі сегменти як-от: друковані засоби масової інформації, аудіовізуальний сектор (телебачення, кіновиробництво і радіо) та цифрові медіа. І хоч функціональні особливості кожного сегменту випливають з ключових цілей його діяльності та диспозиції у загальній структурі національного інформаційного простору, спільною рисою усіх медіа-засобів, безвідносно до їх організаційно-економічних, інституційно-регуляторних і статусних характеристик, є реалізація ними у суспільстві інформаційно-комунікативної функції. Вона полягає у збиранні, обробленні, генеруванні і трансляції інформації від громадян до владних органів і носіїв влади, з одного боку, та забезпеченні суспільного контролю над владними інституціями, підвищенні інформаційної транспарентності їх функціонування, актуалізації потреб громади, з другого. Крім того, усі зазначені сегменти української медіа-індустрії можуть аналізуватись через призму формалізації і нормативного забезпечення інформаційних засобів опосередкування багаторівневих владних інтеракцій. У такій кваліфікації вони розглядаються як вищою мірою системні і комплексні багатоканальні мережі, що формують інституційне ядро загальнонаціональної суспільно-інформаційної структури і справляють потужний вплив на владні процеси, зазнаючи при цьому відповідного зворотного впливу.

III. Результати. Так, з 2014 р. закрились такі друковані видання як-от: «Женский журнал», «Контракти», «Истории звезд», «Сериал», «Взгляд», «Коммерсантъ-Україна», українська версія газети «Жизнь». Водночас в онлайн-режим перейшла щоденна ділова газета «Капітал», а газета «Урядовий кур'єр» з січня 2015 р. не продається у роздріб, а поширюється лише за передплатою [1, с. 13].

Чітко виражена вертикально інтегрована й централізована внутрішня організаційна структура вітчизняних друкованих засобів масової інформації визначає інституційний характер їх функціонування з наявністю редакційної політики і жорстких вимог до публікацій. Маючи доволі розгалужену цільову

поліції, яка приймає та опрацьовує первинну інформацію. Водночас, залежно від регіону перебування особи, при наборі зазначеного номера може відбутись з'єднання з пожежною частиною, або швидкою допомогою .

Висновки. Таким чином, можна зробити деякі проміжні висновки:

1. Моделі цивільного захисту країн, за своїм змістом та організаційним забезпеченням, відрізняються, але переважна більшість з них спрямована на запобігання, боротьбу з наслідками антропогенних, природних та техногенних катастроф, незалежно від причин їх виникнення з метою захисту прав і свобод громадян, їх власності та для сприяння розвитку державних та ринкових основ економіки.
2. Одним з найважливіших питань організації цивільного захисту в зарубіжних країнах є взаємодія органів цивільного захисту та Збройних сил, особливо Сухопутних військ.
3. Місцева влада відіграє важливу роль у профілактичних та рятувальних роботах.
4. Важливим елементом цивільного захисту у багатьох країнах є наявність спеціальних рятувальних організацій та формувань, спрямованих, насамперед, на проведення дій за кордоном.
5. У системі заходів щодо реагування на надзвичайні ситуації, розроблених у розвинених країнах світу, підготовка фахівців рятувальних служб займає провідну роль.

Список використаних джерел:

1. КОНКУРСНА РОБОТА на тему: «РОЛЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ» Під шифром «Забезпечення безпеки» з «Цивільний захист» С.23

<https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/student-work/CZ/zabezpechennya-bezpeki.pdf>

2. Ковальчук В. М. Удосконалення системи кадрового забезпечення пожежно-рятувальної служби в Україні в контексті адаптації зарубіжного досвіду / В. М. Ковальчук // Ефективність державного управління. - 2016. - Вип.

пожежна служба, як правило, будується за тим же принципом, що і міліція. Організація роботи пожежної служби забезпечується федеральними провінціями, діяльність яких визначається пожежно-поліцейськими правилами і законами земель. Причому, в кожній провінції діє своє законодавство, що регламентує роботу протипожежної служби [9, с. 56-57].

У кожній федеральній землі Австрії один з членів земельного уряду представляє інтереси протипожежної служби в уряді. Земельні асоціації пожежної служби об'єднані у Федеральну Асоціацію пожежної служби Австрії, яку очолює Президент, який виконує свої функції через управління Федеральної протипожежної служби, Виконавчий комітет та комітети добровільної, професійної пожежної та протипожежної охорон промислових підприємств, а, також, комітет пожежної техніки.

Виконання завдань з розробки та імплементації законодавчих норм у галузі пожежної безпеки покладається на пожежну поліцію дев'яти федеральних земель. Фінансування пожежної охорони у Австрії, загалом, здійснюється місцевими органами влади, за винятком пожежної охорони промислових підприємств, що фінансуються власниками цих же підприємств. Крім того, на землю виділяється певна сума коштів (залежно від частки населення певної землі відносно всього населення країни), які надходять до уряду від податків на утримання пожежної охорони [10, с.2].

Система механізмів державного управління у сфері цивільного захисту в Австрії є цілісною та спрямована, перш за все, на запобігання та локалізацію надзвичайних ситуацій і охоплює конкретні зони відповідальності підрозділів цивільного захисту у межах федерації, земель, районів, громад для вирішення широкого кола завдань у галузі захисту населення від природних та техногенних загроз та для допомоги у кризових та надзвичайних ситуаціях [11, с. 95].

Загальноєвропейська Служба екстреної допомоги «112» фінансується в Австрії за рахунок коштів територіальних і комунальних громад. В основному, при наборі номера «112» здійснюється з'єднання з технічним центром підтримки регіонального, або територіального, структурних підрозділів австрійської

аудиторію споживачів, вітчизняні друковані засоби масової інформації характеризуються універсальним характером виробництва і поширення контенту, а також доволі органічним поєднанням інформаційних, розважальних і суспільно-політичних жанрів, підпадаючи, однак при цьому під цілу низку часових обмежень в силу періодичності їх виходу та загалом низького рівня економічної результативності. Йдеться про ставлення українських медіа-будинків до друкованих видань переважно як до інструменту інформаційного впливу на украї вузькі «нішеві» аудиторії споживачів з покриттям збитків на їх функціонування прибутками, отриманими з інших джерел.

Подібні показники цілком адекватно відбивають реальний стан речей з достовірністю представленої у вітчизняних друкованих ЗМІ інформації. Так, згідно результатів моніторингу, проведеного експертами Інституту демократії імені Пилипа Орлика у червні 2019 р., з 1615 досліджених друкованих матеріалів у регіональних газетах й інтернет-медіа 28,1% виявились з явними ознаками порушення норм законів України «Про рекламу» та «Про вибори народних депутатів». Йдеться, зокрема, про такі порушення як: наявність ознак політичної чи комерційної замовності – 13% публікацій; неналежно маркована реклама – 13,8%, пропаганда, проросійські меседжі й інформаційні фейки (2%), недотримання журналістських професійних стандартів (3,6 бали з 5 можливих) та ін. У регіональному вимірі найбільша кількість сумнівного контенту і зловживань у друкованих ЗМІ виявлено у Донецькій – 53% публікацій, Запорізькій – 40% та Хмельницькій областях – 37% [2].

Маємо зазначити, що обвальне падіння суспільної довіри до вітчизняних медіа спричинене глибокими кризовими явищами у їх системі. Тільки упродовж 2014-2017 рр. довіра українських громадян до ЗМІ знизилась з 51,8 до 42,4% на тлі зростання недовіри з 39,2 до 48,5% відповідно. Також не можемо не звернути увагу на суттєве зростання вимогливості українців до якості продукovanого медіа-індустрією інформаційного контенту [3, с. 257], який має бути об'єктивним, високопрофесійним, суспільно позитивним, корисним і практичним, а також мати стосунок до найбільш затребуваної соціумом соціальної, економічної, політичної, гуманітарної і безпекової проблематики.

Як показують дані, у період 1995-2016 рр., загальна кількість друкованих видань у нашій державі (крім газет) збільшилась з 604 до 2617 одиниць (з максимальним значенням у 3161 одиницю у 2013 р.), а їх річний тираж – з 23,9

до 164,6 млн примірників (465,8 млн у 2013 р.). Подібна висхідна динаміка характерна також для випуску книг та брошур, загальна кількість видань яких зросла за вказаний період з 6109 до 21330 друкованих одиниць (26323 – у 2013 р.). Між тим, їх річний тираж за вказаний період суттєво знизився – з 68,2 до 48,9 млн примірників (у 2013 р. – 69,6 млн), що є наслідком глибоких кризових явищ в українському книговидавництві з причин анексії Криму і військових дій на Донбасі.

Не слід скидати з рахунків і таких факторів зниження кількісних показників вітчизняного друкованого видавництва як скорочення обсягів їх продажів, зменшення масштабів державного субсидування, а також значне підвищення рівня трансакційних витрат виробників друкованої продукції, що є головною причиною зменшення розміру прибутків багатьох видань та зростання рівня їх залежності від владних регіональних команд. Дані Держкомтелерадіо засвідчують, що діяльність близько 34% комунальних друкованих видань є нині прибутковою, близько 20% видань не отримують дотацій з місцевих бюджетів, а загальний річний дохід комунальних видань становить 286,7 млн грн., або близько третини ринку місцевої преси в Україні [1, с. 14].

Однак, вже у 2017 р. спостерігається продуктове насичення українського ринку книжкової продукції з чітко вираженим погіршенням його кількісно-якісних структурних параметрів. Прикро визнавати, але й у 2018 р. ситуація суттєво не покращилась: загальний обсяг книг на ринку (без урахування навчальної літератури) зменшився з 21,4 млн примірників до 18,3 млн, а кількість книг художнього жанру – з 7 млн у 2017 р. до 5,2 млн у 2018 р. [4].

Далі йде державна фінансова підтримка газет «Голос України» та «Урядовий кур'єр», на які у сукупності (разом з висвітленням діяльності Верховної Ради України через засоби телебачення і радіомовлення) планується витратити у 2019 р. близько 58,3 млн грн (у 2018 р. – 66 млн). Слід відзначити виключення зі списку державного фінансування на 2019 р. видання з економічних питань (0,7 млн грн. у 2018 р.) та друкованих періодичних видань культурологічного напрямку, газет мовами національних меншин (6,9 млн грн. відповідно).

Станом на початок 2019 р., за даними Державного комітету телебачення і радіомовлення України, у нашій державі видавалось 3085 одиниць періодичних видань (крім газет) загальним тиражем 660,5 млн примірників, з них 1120 одиниць випущено у м. Києві, а 1965 – на обласному рівні. Вітчизняний ринок

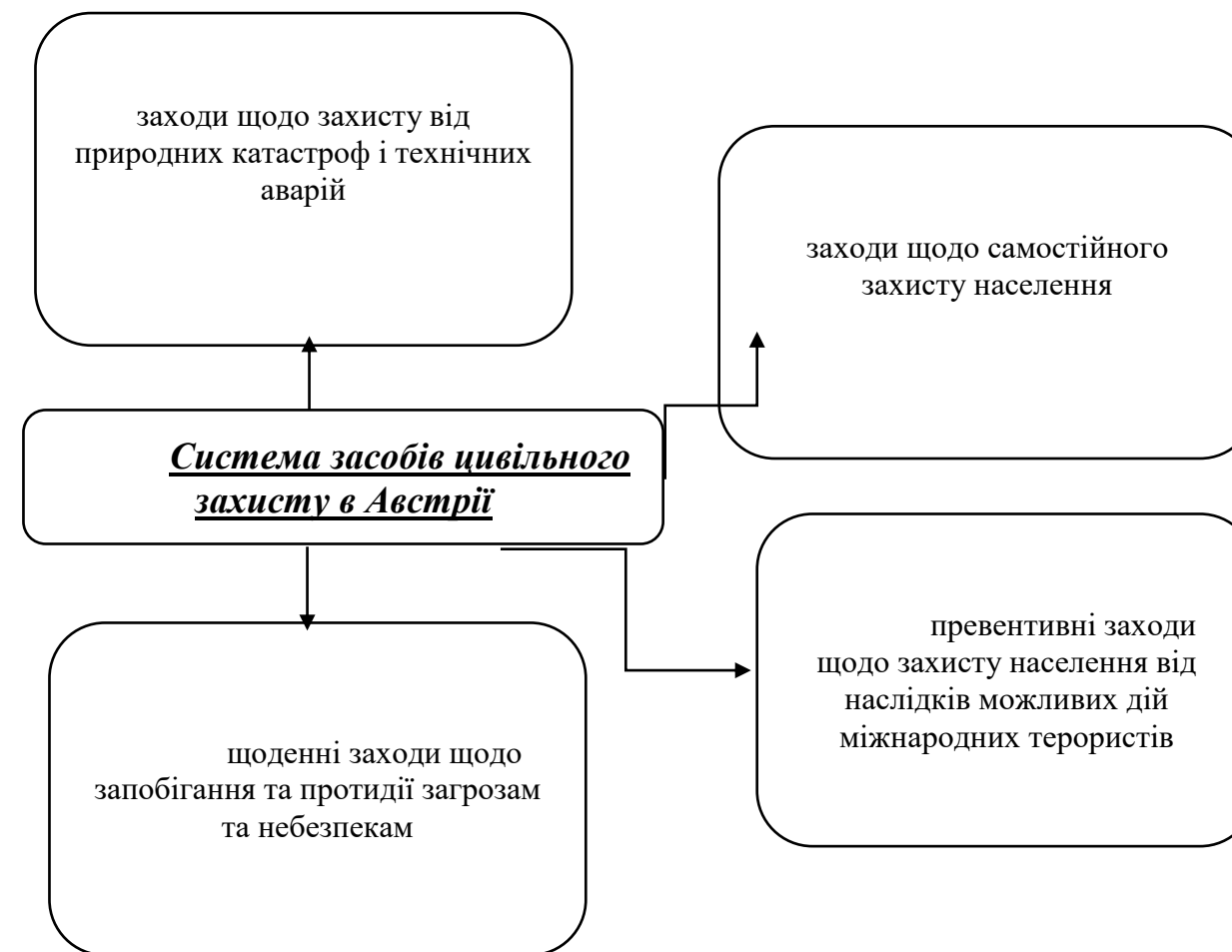

Рис. 2. Система засобів цивільного захисту в Австрії

Реалізація завдань державного управління цивільним захистом здійснюється на державному та регіональному рівнях (рівні федеральних земель).

Через те, що дві третини території Австрії є гірською місцевістю, у складі Федерального міністерства внутрішніх справ є спеціальний підрозділ «Альпійська» служба, яка виконує рятувальні та інші завдання у складних гірських умовах. Виконання таких завдань покладається на працівників міліції, які пройшли спеціальну підготовку зі сходження на важкодоступні гірські вершини.

Конституція Австрії зобов'язує розробляти та впроваджувати законодавчі норми у сфері пожежної безпеки пожежною міліцією дев'яти федеральних земель. У федеральному земельному праві немає великих відмінностей, тому австрійська

– підвищення готовності медичних установ надавати допомогу найбільшій кількості потенційних жертв надзвичайних ситуацій тощо.

Також, зазначається, що, крім підготовки суспільства до надзвичайних ситуацій, громадяни повинні нести персональну відповідальність за власну безпеку та своє існування без державної підтримки.

Центральним органом виконавчої влади в Австрійській Республіці, який відповідає за вирішення організаційних питань з планування, запобігання та реагування на надзвичайні ситуації у країні, є Федеральне міністерство внутрішніх справ. Управління Федерального міністерства внутрішніх справ, яке функціонує під керівництвом Генеральної дирекції громадської безпеки Федерального міністерства внутрішніх справ, безпосередньо бере участь в: організації діяльності у сфері цивільного захисту населення, подоланні кризових ситуацій, а, також запобіганні, локалізації та в усуненні наслідків надзвичайних ситуацій.

Управління Федерального міністерства внутрішніх справ має два підрозділи: один відповідає за організацію роботи з питань цивільного захисту, управління кризовими ситуаціями та реагування на надзвичайні ситуації всередині країни, а другий – за вирішення цих питань на міжнародному рівні [8].

Система засобів цивільного захисту в Австрії містить комплексну програму дій щодо виконання ряду заходів, які структурно представлені на Рис. 2.

друкованих видань є яскравим втіленням багатомовності і культурної різноманітності українського суспільства, підтвердженням чого є той факт, що 1370 періодичних видань видаються українською мовою, 612 – російською, 459 – обома мовами, 44 – англійською мовою, 4 – угорською, по 2 – румунською і польською та 1 – гагаузькою мовою [5, с. 4]. Однак, значне зменшення тиражів друкованих засобів масової інформації в Україні в останні роки стають причиною глибоких структурних змін у вітчизняній системі поширення періодичної преси. Йдеться насамперед про активне перетворення системи роздрібного поширення друкованих видань на торговельні точки продажу уроздріб не стільки газет і журналів, скільки телефонних карток, канцелярських й інших видів супутніх товарів, що майже унеможливило прибутковість даної сфери [1, с. 17].

Важливою прикметною рисою вітчизняного ринку друкованих видань є домінування у структурі їх власності приватного капіталу (найчастіше неперсоніфікованого) юридичних осіб. Достатньо сказати, що нині не більше 22% загальної кількості українських періодичних видань репрезентують державний і громадський сектори. Це стало наслідком ухвалення у 2015 р. закону про реформування державних і муніципальних засобів масової інформації та проведення їх приватизації. Станом на кінець січня 2019 р. до Зведеного переліку об'єктів реформування було внесено 760 державних і комунальних друкованих засобів масової інформації, з них 662 – комунальних і 98 – державних. Після набуття чинності закону реально було реформовано 507 друкованих ЗМІ та редакцій, у тому числі: 480 – комунальних (або 80% їх загальної кількості) та 27 – державних (33% відповідно).

Однак, реалізація даного нормативного акту так і не змогла забезпечити належного рівня прозорості діяльності друкованих видань і транспарентності структури їх власності. Основними проблемами реформування вітчизняних друкованих ЗМІ є насамперед існуючі нормативні перешкоди щодо укладення угод між їх засновниками і правонаступниками, необхідних для державної перереєстрації засобів масової інформації в органах юстиції; неможливість надання редакції реформованого засобу масової інформації пріоритетного права на висвітлення діяльності місцевих владних органів та органів місцевого самоврядування; відсутність гарантованих державою прав на оренду приміщень на пільгових умовах; брак дієвих інституційних механізмів відокремлення

редакцій ЗМІ з підприємств комунальної форми власності; трудові та майнові спори; неможливість впливу на засновників ЗМІ, котрі порушують законодавчі норми та ін. [6].

Ще однією прикметною рисою вітчизняного ринку друкованих видань останніх років є активний вихід з нього іноземного капіталу. Причому якщо у попередні періоди даний тренд мав місце в основному у сегменті друкованих видань загальнополітичного спрямування, то в останні роки він стрімко поширюється і на глянцева сегмент вітчизняного ринку преси. Наприклад, у 2014 р. медійний холдинг «Sanoma Media Ukraine» призупинив видавництво двох глянцева журналів – жіночого «Sensa» і щомісячника про дизайн інтер'єрів «Casaviva». Їх вихід з українського ринку мав своїми наслідками одночасне закриття чотирьох глянцева видань – «Esquire», «National Geographic», «Домашний очаг» і «Men's Health», а також продаж «Cosmopolitan Україна» та «Harper's Bazaar» видавничому домові «Hearst Shkulev Ukraine» [1, с. 14].

Водночас посилюється тенденція щодо переходу вітчизняних друкованих видань (особливо регіонального рівня) в онлайн-режим, що має високий рівень інтерактивності, мультимедійності і доступності з будь-якої точки планети. Можемо стверджувати, що онлайн-бізнес відкриває українським друкованим виданням додаткові джерела прибутків як від реклами, так і передплатних послуг та можливостей багато разів генерувати вхідні фінансові потоки від одного й того ж інформаційного контенту. Як результат – стрімке розширення українського сегменту онлайн-аудиторії, яка за своїми масштабами значно перевищує цільову читацьку аудиторію і часто перетинається з аудиторією друкованих видань. Дана структуризаційна тенденція розвитку вітчизняного ринку друкованих видань лежить в основі динамічного зростання абсолютних розмірів і частки доходів медіа-компаній, отриманих від мережевих каналів їх креативної діяльності.

IV. Висновки. Формування національної медіа-індустрії України бере свій початок після здобуття нашою державою незалежності у 1991 р. і на сьогодні вона має достатньо диверсифіковану структуру, включаючи друковані засоби масової інформації, аудіовізуальний сектор (телебачення, кіновиробництво і радіо) та цифрові медіа. В останні роки українська індустрія друкованих засобів масової інформації зазнає глибоких структурних змін,

розташовані переважно у великих містах. Особистими засобами захисту забезпечений, практично, кожен житель країни. За своїми призначенням та функціями цивільна оборона Швеції поділяється на місцеву та регіональну. Основою обох видів оборони є сили та засоби місцевої цивільної оборони. Надзвичайні ситуації, що виникають у мирний час, ліквідує рятувальна служба, сили якої беруть участь у ліквідації пожеж, повеней, аварій на підприємствах хімічної і нафтохімічної промисловостей та на всіх видах транспорту [1, с. 25].

В останніх стратегічних документах цієї скандинавської країни чітко наголошується на необхідності підсилення «цивільної складової» оборони [6]. Наприклад, у грудні 2017 року, Комісія з питань оборони при Міністерстві оборони Швеції, яка є органом взаємодії парламенту з урядом, опублікувала звіт «Стійкість: концепція тотальної оборони та розвиток цивільної оборони на 2021-2025 роки», надавши свої пропозиції щодо концепції «тотальної» оборони та ролі цивільної оборони в ній.

Згідно зі Звітом, діяльність цивільної оборони повинна враховувати зміни та тенденції у сьогоденному середовищі безпеки (зокрема, збільшення ризику кібератак потенційними агресорами для зменшення міцності сил оборони та створення хаосу у суспільстві). На основі цього Звіту, уряд Швеції повинен підготувати проект закону про захист країни, на період до 2025 року. У Звіті, також, містяться рекомендації щодо вдосконалення загальної системи оборони, включаючи цивільну оборону шляхом [7, с. 122-123]:

- внесення змін до законодавства, що регулює діяльність у сфері цивільного захисту;
- запровадження механізму обов'язкового призову до військ цивільної оборони;
- створення спеціального агентства, завданням якого буде розвиток психологічної стійкості населення до інформаційних війн та різноманітних кібератак;
- поліпшення координації між різними державними установами, що займаються питаннями забезпечення кібербезпеки;
- створення значних стратегічних запасів продовольства;

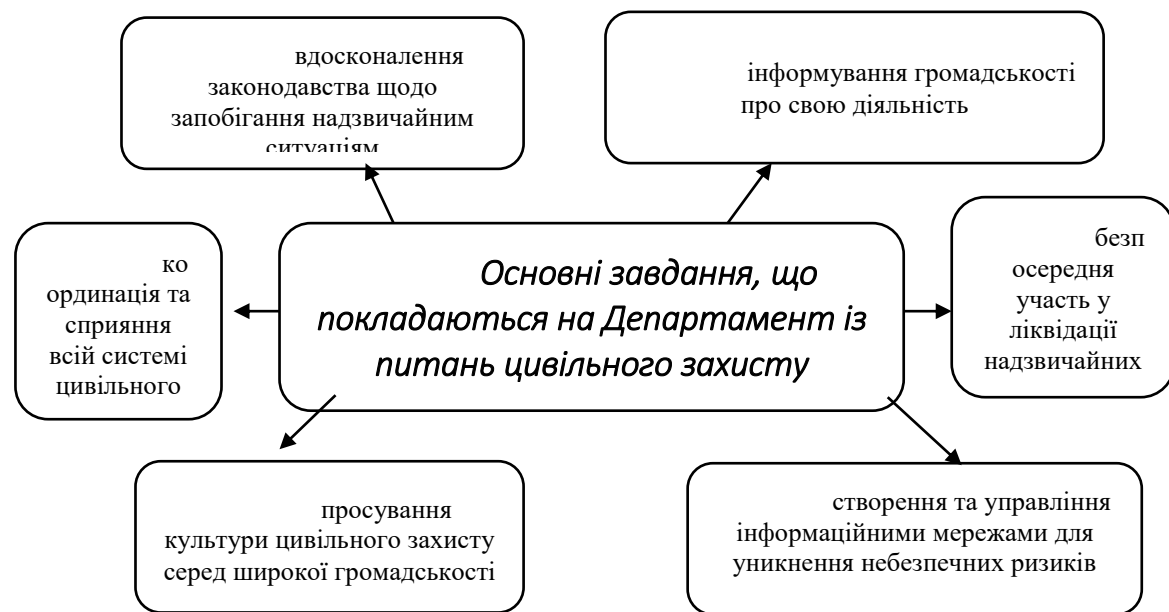

Рис. 1 Основні завдання, що покладаються на Департамент із питань цивільного захисту

Характерною особливістю цивільного захисту в Італії є те, що на відміну від багатьох європейських країн, де цей вид захисту покладений на один, чи два органи державної влади, у країні у його здійсненні бере участь цілісний організаційний механізм держави. Ключову роль, при цьому, відіграють: Національний корпус пожежників, окремі підрозділи Збройних сил, Державний корпус лісового господарства, Фінансова гвардія та Червоний хрест.

Добровільні організації Італії відіграють особливу роль у виконанні завдань цивільного захисту. Сьогодні, майже 1,2 мільйона людей є членами цих добровільних організацій, які складають, у середньому, майже половину людських ресурсів Італії, залучених для ліквідації надзвичайних ситуацій [5, с. 172].

Система цивільної оборони у Швеції, також, є частиною загальної системи оборони країни. В цілому, управління цивільною обороною забезпечує керівництво Цивільної оборони, яке здійснює Міністр оборони через управління Цивільної оборони. У країні створено велику кількість захисних споруд, що

пов'язаних як з її внутрішнім реформуванням, так і діджиталізацією медійної сфери. Вони набувають свого концентрованого вираження у значному зменшенні кількісних показників вітчизняного друкованого видавництва (зменшення тиражів і обсягів продажів, скорочення масштабів державного субсидування і розміру прибутків багатьох видань тощо), суттєвому підвищенні рівня трансакційних витрат виробників друкованої продукції, зростанні рівня їх залежності від владних регіональних команд, масовому переході вітчизняних друкованих видань в онлайн-режим, зниженні рівня їх конкурентної боротьби з імпортованими виданнями, активізації бізнес-діяльності вітчизняних видавництв, активному перетворенні системи роздрібного поширення друкованих видань на торговельні точки роздрібного продажу супутніх друкованій продукції товарів, що майже унеможливило прибутковість даної сфери.

Література:

1. Український медіаландшафт – 2015: аналітичний звіт / За ред. В. Іванова. – К.: ФКА, АУП, 2015.
2. Джинса і напівправа передвиборчої журналістики в місцевій пресі. Щоденний Львів, 5 серпня 2019 р. URL: <https://dailylviv.com/analytics/polityka/dzhynsa-i-napivpravda-peredvyborchoyi-zhurnalistyky-v-mistsevii-presi>
3. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році». К.: НІСД, 2018.
4. Актуальні проблеми ринку книжкової продукції в Україні в контексті завдань гуманітарної політики. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень, 17.05.2019 р. URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/analitichni-materiali/gumanitarniy-rozvitok/aktualni-problemi-rinku-knizhkovoi>
5. Panchenko M. Rybak V. Ukraine – Media Landscape. European Journalism Centre, 2019.
6. Рішення колегії Держкомтелерадіо від 29.01.2019 №1/1 «Про підсумки роботи Державного комітету телебачення і радіомовлення України у 2018 році та основні завдання на 2019 рік». URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/publish/article/main?art_id=153639&cat_id=153638

Заяць Олена Іванівна*кандидат економічних наук,**доцент кафедри міжнародних економічних наук
ДВНЗ “Ужгородський національний університет”**адреса: 88000, м. Ужгород, вул. Осипенка 20, кв. 9**мобільний номер телефона: +38 066 371 55 77**e-mail: olena.zayats@uzhnu.edu.ua**ORCID: 0000-0001-9904-8706***КАТЕГОРІЯ ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНТНА СИЛА ІНТЕГРАЦІЙНОГО
ОБ'ЄДНАННЯ**

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена проблемі дослідження конкурентної сили суб'єктів глобального господарства. Визначено, що дослідження тільки конкурентоспроможності країни в глобальному господарстві не відповідає сучасному розвитку світового господарства. Обґрунтовано та введено в науковий обіг якісно нову категорію глобальної конкурентної сили міждержавного інтеграційного об'єднання яка, незаслужено залишається поза увагою науковців-економістів. Наголошено на вагомому впливі міжнародної економічної інтеграції на процеси розвитку торговельно-конкурентних відносин між країнами.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: міжнародна конкурентоспроможність інтеграційного союзу, конкурентна сила країни, конкурентна політика, конкурентні переваги.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ. У сучасній міжнародній економічній літературі досить широке висвітлення одержали питання визначення конкурентоспроможності товару, підприємства, галузі, країни та географічних регіонів світового господарства, однак, під час дослідження конкурентоспроможності учасників глобальної конкуренції, ми звернули увагу на те, що не існує загальноприйнятого визначення конкурентоспроможності міжнародних інтеграційних союзів країн, за допомогою якого більш реальним була б характеристика стану і перспективи процесів економічної інтеграції та дезінтеграції. У той час як конкурентоспроможність товару, підприємства, галузі та країни досліджується багатьма вченими, питання конкурентної сили

військову службу. Принцип комплектування корпусу у мирний час – змішаний: поряд із добровольцями можуть проходити службу і військовозобов'язані призовного віку. На основі протипожежної служби, у період загроз, розгортаються навчально-мобілізаційні центри цивільного захисту, особовий склад яких планується використовувати для вирішення завдань по боротьбі з пожежами, по наданню допомоги постраждалим, розчищенню завалів, проведенню робіт із дегазації, дезактивації і дезінфекції. За необхідності розгортається до 700 таких центрів (приблизно 100 тис. осіб) [2, с. 79].

Майже всі пожежники входять до складу Національної федерації пожежних Франції (FNSPF), що функціонує понад 120 років і призначена для захисту пожежників та підвищення якості їх обслуговування. На пожежогасіння припадає 13% від усієї, наданої Національною Федерацією, допомоги.

На рівні адміністративно-територіальних утворень (департаментів) префект відповідає за цивільну оборону. Робочим органом префекта є Секретаріат цивільної оборони (у воєнний час – штаб цивільної оборони).

Мери відповідають за організацію цивільної оборони у містах та громадах. Залежно від місця розташування населеного пункту, організація цивільної оборони у містах та комунах може бути різною. Наприклад, у населених пунктах, з кількістю населення понад 3 тис., призначаються начальники цивільної оборони та створюються консультативні комісії [3, с. 158].

В *Італії* Департамент із питань цивільного захисту, який безпосередньо звітує перед Президентом Ради Міністрів Італійської Республіки, відповідає за виконання завдань щодо попередження та усунення наслідків надзвичайних завдань. Департамент є основою національної служби цивільного захисту країни та складається з 8 відділів та 43 служб (центральної, регіональних та периферійних), разом з іншими національними та територіальними структурами, як державними, так і приватними. Основні завдання, що покладаються на Департамент із питань цивільного захисту систематизовані на Рис. 1 [4, с. 131].

питання все ще залишається системно та генеративно-цілісно не визначеним, особливо, в аспекті європейського досвіду його реалізації. Тому цей концепт залишається відкритим для аналізу й удосконалення.

Метою статті є визначення функцій і ролі механізмів державного управління реагуванням на надзвичайні ситуації у Франції, Італії, Австрії та Швеції.

Виклад основного матеріалу. Цивільна оборона у Франції розглядається як найважливіша складова забезпечення національної безпеки. Поряд із реалізацією «військової» та «економічної» безпек, вона виконує завдання щодо профілактики, прогнозування, планування дій із ліквідації надзвичайних ситуацій та щодо оповіщення населення про їх негативний вплив. Міністр внутрішніх справ через Департамент цивільного захисту здійснює загальний контроль за системою безпеки у мирний та воєнний часи. Для виконання цього завдання утворюються спеціальні органи управління цивільного захисту. На регіональному та місцевому рівнях управління цивільним захистом здійснює керівник відповідної адміністрації, який може взяти на себе виконання переважної більшості із наявних повноважень та реалізацію відповідних засобів, які знаходяться під його юрисдикцією. Тому, організація роботи всіх гілок влади поєднує загальну відповідальність держави з автономією місцевих адміністрацій при виконанні завдань цивільного захисту [1, с. 23].

У Франції корпус цивільної оборони комплектується на базі пожежної служби. У країні є, приблизно, 220 000 пожежників-добровольців, 12 000 професіоналів (в основному, їх використовують як інструкторів) та 7000 військових пожежних (бригада у Парижі та морський батальйон у Марселі). Організації цивільної оборони Франції часто залучаються для надання допомоги потерпілим як на власній території, так і за її межами.

У мирний час, чисельність корпусу обмежена. У воєнний час, її планується збільшити до 370 тис. осіб. Особовий склад, необхідний для доукомплектування корпусу, знаходиться у резерві міністра оборони і розподіляється за заявками міністра внутрішніх справ. Процедура призову у корпус здійснюється як на

регіональних інтеграційних об'єднань не висвітлені взагалі у сучасній економічній літературі. На нашу думку, необхідно досліджувати конкурентну силу міждержавних інтеграційних об'єднань, так як вони є важливими учасниками формування глобального господарства та суттєво впливають на міжнародну гіперконкуренцію.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ. Дослідити та виокремити зміст категорії “конкурентна сила міждержавного інтеграційного об'єднання”.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ. Враховуючи розвиток сучасних процесів глобалізації, транснаціоналізації, регіоналізації, ми можемо стверджувати, що міждержавні кордони стають усе прозорішими. Очевидно, як зазначає американський теоретик Р. Фолк, що зростаючий глобальний економічний взаємозв'язок, зумовлений впливом Інтернету і світових засобів зв'язку, які забезпечили динамізм усіх форм міжнародних економічних відносин і створюють загальне та одночасне сприйняття новин, кардинально змінить наше розуміння світового порядку. Держава під впливом процесів «розмивання» кордонів більше не буде домінуючою силою на світовій арені [1, с. 31-33]. У цьому контексті необхідно підкреслити факт істотних змін конкурентного середовища світової економіки, що безпосередньо пов'язано з трансформаційним характером сучасних рушійних глобальних конкурентних процесів.

Неабияку роль відіграє кооперація конкурентних сил країн, які групуються в міжнародні об'єднання, за допомогою яких країни диференціюють свої торговельно-конкурентні відносини на міжнародній арені. Гостра конкурентна боротьба в глобальному господарстві спонукає міжнародні інтеграційні союзи до найбільш широкого використання як внутрішніх, так і зовнішніх показників економічного зростання, взаємоприспосовування конкурентних політик країн-членів, з метою нарощення конкурентної сили інтеграційного союзу. На наш погляд, предметом дослідження конкурентної сили міжнародного інтеграційного союзу є, перш за все, формування єдиної моделі взаємодії ринків країн-членів, яка допоможе ефективно відповідати на виклики у контексті постійних трансформацій глобального конкурентного середовища.

Ми стверджуємо, що необхідно оцінювати конкурентну силу міжнародних інтеграційних союзів, оскільки міжнародна економічна інтеграція

історично допомагала країнам досягати спільних цілей, тобто за допомогою конкуперативної країни підвищували свою інтегрованість економіки та змінювали свою конкурентну силу в глобальному господарстві. Сьогодні багато країн відчувають себе позаду та стикаються з невизначеністю щодо процесів економічної інтеграції чи дезінтеграції. Інші ж сумніваються, чи можна привести у відповідність із цілями сталого розвитку економіки міждержавних інтеграційних союзів.

Кількість суб'єктів, що здійснюють вплив на розподіл конкурентної сили в глобальному господарстві зростає, а також розширюються сфери економічної конкуренції чи співпраці заради нарощення конкурентної сили. Наголошуємо на вагомому впливі міжнародної інтеграції на сталий економічний розвиток держави, а також стверджуємо, що дослідження конкурентної сили міждержавних інтеграційних союзів є надзвичайно актуальними на сьогодні, оскільки міжнародна економічна інтеграція відіграє основоположну роль у процесі розвитку торговельно-конкурентних відносин між країнами. Ми дійшли висновку, що розуміння ролі міжнародного інтеграційного союзу в конкуренції на міжнародному ринку буде однаково цінним як для країни-члена міждержавного інтеграційного союзу, так і для формування конкурентної політики відповідного союзу в цілому, оскільки воно дозволило б визначити, як створюється і підтримується конкурентна сила міжнародного інтеграційного об'єднання.

Глобалізація як економічний процес залучає всі національні економіки та інтеграційні угруповання. Провідну роль у розвитку процесів глобалізації відіграють не тільки країни, але й регіональні інтеграційні об'єднання країн (ЄС, USMCA, АСЕАН тощо), а відбувається це тому, що глобалізація економічної діяльності вимагає скорочення або усунення обмежень на шляху міжнародної торгівлі, іноземних інвестицій, міжнародних фінансових операцій. Конкурентні позиції міжнародних інтеграційних союзів посилились відносно недавно, однак на сьогодні вони не просто опосередковують відносини між країнами-членами і є регулюючою ланкою міждержавних відносин, але й самі виступають повноправними суб'єктами формування глобального господарства.

Сучасна ринкова економіка супроводжується підвищенням рівня міжнародної конкурентоспроможності, яка є однією з основних цілей не тільки

Austria, headed by the President, who performs his functions through the management of the Federal Fire Service, the Executive Committee and committees of voluntary, professional fire and fire protection of industrial enterprises, as well as industrial enterprises, as well as. It is noted that the civil defense system in Sweden is also part of the country's general defense system. In general, civil defense management is provided by the Civil Defense leadership, which is carried out by the Minister of Defense through the Civil Defense Office.

Keywords: public emergency management mechanisms, French civil defense organizations, Italian Civil Defense Department, Swedish Ministry of Defense Commission, Directorate General for Public Security of the Federal Ministry of the Interior.

Постановка проблеми. Сьогодні, світові тенденції спонукають уряди Європейських країн переглянути підходи до формування систем національної безпеки, зокрема, до основ розвитку цивільної оборони. Так, наприклад, у 2016 році, був опублікований звіт Верховної контрольної палати Республіки Польща «Підготовка структур цивільної оборони до реалізації завдань у воєнний період і мирний час». Результати моніторингу, представлені у звіті, показують, що цивільна оборона Польщі не готова виконувати багато зі своїх завдань належним чином, ні у випадку стихійного лиха, ні під час війни. Усе це та багато іншого актуалізує здійснення комплексного дослідження функцій і ролі механізмів державного управління реагуванням на надзвичайні ситуації у країнах Європи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз стану розробленості досліджуваної проблематики вказує на те, що державно-управлінська інтерпретація використання сучасних та майбутніх механізмів державного управління реагуванням на надзвичайні ситуації розглядається серед таких вчених як: Борисов А.В. [8], Івашина Н.О. [8], Іванченко І. П. [3], Коваленко В.В. [8], Ковальчук В. М. [2], Рогуля А. О. [4], Лещенко О.Я. [7], Стогній Г.М. [8], Тищенко В. О. [11], Труш О.О. [10], Халмурадов Б.Д. [9] та ін. Проте, дане

яку очолює Президент, який виконує свої функції через управління Федеральної протипожежної служби, Виконавчий комітет та комітети добровільної, професійної пожежної та протипожежної охорон промислових підприємств, а, також, комітет пожежної техніки. Відмічено, що система цивільної оборони у **Швеції**, також, є частиною загальної системи оборони країни. В цілому, управління цивільною обороною забезпечує керівництво Цивільної оборони, яке здійснює Міністр оборони через управління Цивільної оборони.

Ключові слова: механізми державного управління реагуванням на надзвичайні ситуації, організації цивільної оборони Франції, Департамент із питань цивільного захисту Італії, Комісія з питань оборони при Міністерстві оборони Швеції, Генеральна дирекція громадської безпеки Федерального міністерства внутрішніх справ.

Abstract. The purpose of this article is to determine the function and role of public emergency management mechanisms in France, Italy, Austria and Sweden. It has been determined that the civil defense system in France is regarded as the most important component of national security. Along with the implementation of «military» and «economic» security, it performs tasks of prevention, forecasting, emergency response planning and public awareness of their negative impact. The Minister of the Interior, through the Department of Civil Protection, exercises overall oversight of the peacetime and wartime security systems. Special civil protection management bodies are formed to accomplish this task.

It is noted that a characteristic feature of civil protection in Italy is that, unlike many European countries, where this type of protection is vested in one or two public authorities, the country is involved in its implementation a coherent organizational mechanism of the state. The key role is played by: the National Fire Corps, separate units of the Armed Forces, the State Forestry Corps, the Financial Guard and the Red Cross. It is proved that in each federal state of Austria one of the members of the Land Government represents the interests of the fire service in the government. Land associations of fire service are united in the Federal Association of the fire service of

окремих суб'єктів, країн, але і міжнародних інтеграційних союзів. Чому ми акцентуємо увагу на конкурентній силі найбільших міжнародних інтеграційних союзів? Тому що саме вони об'єднують країни та спільно кооперують конкурентні сили країн-членів і відіграють важливу роль у формуванні глобальної економіки і міжнародної конкуренції, активно впливають на розвиток світогосподарських відносин як між країнами-членами міжнародного інтеграційного об'єднання, так і між об'єднаннями в цілому та країнами, які не входять до міжнародних інтеграційних союзів.

Експерти підкреслюють зростання кількості регіональних торговельних блоків як одну з провідних тенденцій розвитку міжнародних відносин в останні 5-7 років. Зараз фактично кожна країна входить, щонайменше, в одне таке угруповання. В останні 10 років поряд із бурхливим кількісним зростанням спостерігаються також якісні зміни в характері домовленостей про регіональну інтеграцію [2, с. 13]. Основною рушійною силою є пошук нових джерел економічного росту, отримання синергетичних ефектів від координації національних регуляторних дій і зняття бар'єрів для вільного руху факторів виробництва [3, с. 6].

Вже перший етап міжнародної економічної інтеграції, такий як угода про зону вільної торгівлі, зумовлює переформатування торговельно-конкурентних відносин між країнами-членами та між іншими країнами світу, що призводить до зміни конкурентного статусу країни в глобальному господарстві, тобто навіть найпростіша форма інтеграції вказує на якісний конкурентний вплив входу до будь-якого міжнародного інтеграційного союзу. Враховуючи це, ми вважаємо за доцільне виділяти конкурентну силу міждержавних інтеграційних об'єднань в окремий рівень конкурентоспроможності, оскільки він відіграє суттєву роль у формуванні глобальних конкурентних відносин.

Світ трансформується, стрімко і до невпізнання. Як зазначає, відомий в світі німецький економіст, засновник і президент Всесвітнього економічного форуму в Давосі, Клаус Шваб, зараз світ стоїть на порозі четвертої промислової революції, яка докорінно змінює конкурентні відносини [4]. За всю історію людства було три промислових революції – індустріальна, технологічна, цифрова. Ера четвертої промислової революції – це період в якому діджиталізація відіграє чи не найважливішу роль для виробництва, а інноваційні технології, такі як віртуальна реальність, інтернет речей, штучний інтелект і

робототехніка, кардинально змінюють методи роботи і спосіб життя людей. Однією з ключових ознак “Індустрії 4.0” є невизначеність. Ця ера тільки почала набирати обороти і тому визначити який вплив на майбутнє людства все ще неможливо. До четвертої промислової революції, за словами Клауса Шваба, готові лише 25 країн, переважно це країни-члени ЄС, USMCA, АСЕАН, що вказує на те що конкуренція країн допомагає (не перешкоджає) досягати їм економічного росту та впливає на їх конкурентний потенціал у глобальному господарстві. Отже, революція 4.0 потребує глобальних, а не національних рішень. Отримати користь від нової ери є можливість у країн, які будуть здатні до кооперації з іншими міжнародними гравцями – це є підтвердженням актуальності теми нашого дослідження та вказує на важливість моніторингу інтегрованого індексу глобальної конкурентної сили, який ми розраховуватимемо в розділі 3.

У січні 2020 року Всесвітній економічний форум відзначив 50-річчя свого заснування, яке збігається з періодом глибоких глобальних змін. Президент ВЕФ Борже Бренде в *Shaping a Multiconceptual World 2020* пише: “У той час, коли динаміка могутності перебуває в постійному русі, імовірно, що зацікавлені сторони приймуть рішення щодо формування геополітики кооперативним, а не конкурентним засобом” [5].

Враховуючи вищесказане, стверджуємо, що станом на сьогоднішній день міждержавні інтеграційні об’єднання є частиною новітньої глобальної економіки та важелем впливу на розподіл конкурентної сили в міжнародних економічних відносинах. Групування країн у міжнародні інтеграційні союзи здійснюється заради підвищення рівня життя населення, країни-члени міжнародних інтеграційних союзів об’єднуються та формують єдину конкурентну політику, щоб на все жорсткішому світовому ринку змагатися за розподіл конкурентної сили. Ось чому визначення конкурентної сили міжнародних інтеграційних об’єднань та її щорічна оцінка стає важливою в розвитку сучасного глобального господарства.

Міждержавний інтеграційний союз при цьому розглядається як суб’єкт конкурентної сили, а національна конкурентна сила країни-члена – як об’єкт. Джерелом глобальної конкурентної сили міждержавного інтеграційного союзу вважаємо асиметричний розподіл конкурентних потенціалів країн-членів об’єднання.

ADMINISTRACJA PUBLICZNA

Шойко Василь Анатолійович

кандидат історичних наук, доцент, заступник начальника інституту – головний інженер Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту, м. Київ, вул. Рибальська, 18, 01011, Україна, тел.: (044)-280-18-01, e-mail.: pom_mtz@ukr.net.

ORCID: 0000-0001-8670-8779

ФУНКЦІЇ І РОЛЬ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РЕАГУВАННЯМ НА НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ У ФРАНЦІЇ, ІТАЛІЇ, АВСТРІЇ ТА ШВЕЦІЇ

Анотація. Метою даної статті є визначення функцій і ролі механізмів державного управління реагуванням на надзвичайні ситуації у Франції, Італії, Австрії та Швеції. Визначено, що система цивільної оборони у Франції розглядається як найважливіша складова забезпечення національної безпеки. Поряд із реалізацією «військової» та «економічної» безпек, вона виконує завдання щодо профілактики, прогнозування, планування дій із ліквідації надзвичайних ситуацій та щодо оповіщення населення про їх негативний вплив. Міністр внутрішніх справ через Департамент цивільного захисту здійснює загальний контроль за системою безпеки у мирний час та воєнний часи. Для виконання цього завдання утворюються спеціальні органи управління цивільного захисту.

Зазначено, що характерною особливістю цивільного захисту в Італії є те, що на відміну від багатьох європейських країн, де цей вид захисту покладений на один чи два органи державної влади, у країні у його здійсненні бере участь цілісний організаційний механізм держави. Ключову роль, при цьому, відіграють: Національний корпус пожежників, окремі підрозділи Збройних сил, Державний корпус лісового господарства, Фінансова гвардія та Червоний хрест. Доведено, що у кожній федеральній землі Австрії один з членів земельного уряду представляє інтереси протипожежної служби в уряді. Земельні асоціації пожежної служби об’єднані у Федеральну Асоціацію пожежної служби Австрії,

При навіть незначному, неправильному трактуванні емоцій та поведінки учнів, можуть виникати помилки, що призведуть до неправильних результатів оцінки. З іншого боку, є етичний підхід до конфіденційності даних студентів.

Так, наприклад, восени 2018 року дві шведські школи розпочали випробування розпізнавання обличчя, проте у серпні 2019 року від Шведського управління захисту даних вони отримали скаргу. Оскільки, учні повинні сподіватися на певний рівень конфіденційності, і школа не мала належних підстав для збору конфіденційних даних [8]. Але наприклад, такі країни, як наприклад, Китай, більш відкритий до схвалення такої ініціативи.

Висновок

Технології машинного зору в галузі освіти, попри широкого поширення, мають і ряд етичних та юридичних перешкод, що потребує подальшого опрацювання.

Разом з тим їх сфера застосування в дистанційному навчанні, може бути більш ефективною, оскільки воно включає необхідність згоди на обробку відео зображення слухачів та їх результатів навчання.

Незважаючи на стрімкий розвиток інформаційних технологій, помилки під час розпізнавання емоцій та інших характеристики зворотного зв'язку студентів та суб'єктів навчального процесу, виникають досить часто. Це потребує збільшення застосування відповідних технологій в навальних закладах, з метою тестування методології та технічних засобів реалізації машинного зору.

⁸. Facial recognition: School ID checks lead to GDPR fine [Електронний ресурс]

// BBC. – 2020. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.bbc.com/news/technology-49489154>.

Складність чіткого розмежування економічно-конкурентних ефектів для кожної країни-члена міждержавного інтеграційного угруповання полягає в тому, що конкурація національних економік може мати більший або менший вплив на конкурентну силу країни-партнера по об'єднанню. На рівні національної економіки може бути різне ставлення до такого впливу. Ми вважаємо, що насправді випадки нерівномірного розподілу конкурентної сили між країнами-членами зустрічаються часто, що й призводить до розвитку як інтеграційних, так і дезінтеграційних процесів у глобальному господарстві. Сукупність та синергія цих ефектів дозволяє говорити про розвиток або занепад інтегрованої глобальної конкурентної сили об'єднання в цілому.

Концепція конкурентна сила міждержавного інтеграційного об'єднання – це не просто сума конкурентних сил країн-членів об'єднання, а їх якісне поєднання та формування динамічної, інтегрованої загальносоюзної глобальної конкурентної політики, яка вказує на вплив як окремої країни-члена, так і об'єднання в цілому на глобальну торговельно-економічну конкуренцію.

Загалом, враховуючи всю багатоаспектність сучасної глобалізації конкурентної сили, надзвичайно актуальним є подальше дослідження та глибоке осмислення тенденцій розвитку та розподілу конкурентної сили, її вплив на формування економічних моделей національних економік.

ВИСНОВКИ. Глобальна конкурентна сила міжнародного інтеграційного угруповання є основним критерієм його економічної ефективності як суб'єкта глобального господарства, яка забезпечується за рахунок спільних конкурентних переваг країн-членів у боротьбі за ринки збуту, ресурси, за місце на світовому ринку, за клієнта, за прибуток, що визначає темпи зростання виробництва та можливість розвиватись на інноваційній основі та перемагати у глобальній конкурентній боротьбі. Можна наголосити на необхідності учасниками глобального ринку орієнтувати свою діяльність на світовому ринку на підтримку та нарощування своєї конкурентної сили через створення міждержавних інтеграційних об'єднань. Саме правильний вибір напрямку інтеграції посилює глобальну конкурентну силу країни і дає змогу реалізувати конкурентні переваги на міжнародній арені.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Falk R. World Orders, Old and New. - "Current History", January 1999. – P. 31-33.
2. Schiff, Maurice V. and Winters, Alan L. (2003). Regional Integration and Development. Washington: The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/263681468780873762/pdf/multi0page.pdf>
3. Департамент макроэкономической политики Евразийской экономической комиссии в партнерстве с Межгосударственным банком Евразийская экономическая комиссия (2019). Система индикаторов интеграции как инструмент анализа функционирования региональных интеграционных объединений. Руководитель проекта - Андрей Пантелеев. URL: http://www.eurasiancommission.org/ru/act/integr_i_makroec/dep_makroec_pol/developDocs/Documents/%D0%98%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%8B%20%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8.pdf
4. Klaus Schwab (2017). The Fourth Industrial Revolution. URL: <https://luminariaz.files.wordpress.com/2017/11/the-fourth-industrial-revolution-2016-21.pdf>
5. Shaping a Multiconceptual World 2020: Special Report. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Shaping_a_Multiconceptual_World_2020.pdf

фізичному класі вчителі можуть легко визначити, коли учневі нудно, або він відволікається, звертаючи увагу на мову тіла та вираз обличчя.

За допомогою комп'ютерного зору платформи для дистанційного навчання

можуть збирати дані про поведінку учня в реальному часі, які можуть бути використані для негайного втручання. Наприклад, якщо студентові складно, то запропонувати більш легкий матеріал. Та на жаль, ця концепція залишається на рівні досліджень. Значна кількість вчених, час від часу, приходять до висновку, що розробки з імплементації машинного зору в навчальний процес, не часто стають комерційними, а як правило все залишається на стадії подальшого розвитку [7]. Тому для реального приросту ефективності машинного зору, слід систематизувати такі задачі в навчальному процесі.

Методи реалізації машинного зору можна розділити на прості і складні. Складні завдання відповідають на питання, який об'єкт на зображенні і до якого класу він належить. При вирішенні простих завдань проводяться маніпуляції безпосередньо з пікселями, використовуються евристика, а методи машинного навчання, як правило, не застосовуються.

Виходячи із таких класифікацій, можна підвищити здатність вчителів виявляти, вимірювати та реагувати на поведінку учнів, що може бути надалі використане для надання репетиторам відповідних відгуків про методи їх навчання. В такому випадку достатньо було застосовувати прості методи реалізації машинного зору. Їх можна використовувати для контролю відвідування занять та забезпечення безпеки університету, що певним чином звільнить викладачів від логістичного навантаження.

Тим не менш, застосування комп'ютерного зору у фізичних навчальних середовищах є дуже суперечливою. З одного боку, така технологія недостатньо зріла і інколи дає не точні результати.

⁷. Dewan, M.A.A., Murshed, M. & Lin, F. Engagement detection in online learning: a review. *Smart Learn. Environ.* **6**, 1 (2019). <https://doi.org/10.1186/s40561-018-0080-z>

завершити цей урок [6]. Тому, спираючись на технології машинного зору в навчанні, можна детальніше вивчити кожну категорію, висвітлюючи спосіб її використання.

Мета статті. Показати суспільству важливість машинного зору в навчальних системах, його роль в процесів оцінювання зворотного зв'язку між студентом та навчальним закладом. Запропонувати підходи до покращення навчального процесу в умовах пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу. В цілому принцип дії систем штучного зору однаковий. Технічно вони складаються з камери, захоплюючої зображення, плати введення зображення, що відповідає за перетворення даних, та плати управління рухом, що відповідає за переміщення камери в просторі.

В основному процес відбувається наступним чином: отримання інформації;

попередня її обробка; сегментація; опис; розпізнавання; інтерпретація.

Залежно від того, як і де використовується система, в ролі сервера можуть виступати, як невеликий кишеньковий пристрій, який людина може завжди носити з собою, так і промислові комп'ютери.

Разом з тим, слід звернути увагу на необхідні задачі, які можуть стояти перед автоматизованою системою навчання. До таких слід віднести: виявлення емоцій; відстеження очей; виявлення положення тіла.

Загалом, найвизначнішою перевагою машинного зору в освіті є визначення реакції людини на навчальний процес (положення тіла, напрям очей, кількість рухів, тощо). Тому, технології машинного зору використовуються у ряді навчальних сценаріїв, наприклад: виявлення факторів залучення до дистанційного навчання; перевірка навчання аудиторного; автоматизовані онлайн-іспити; розпізнавання рукописного тексту.

Технологія штучного інтелекту настільки розрослася, що це дозволило, не лише розпізнавати обличчя, але й ідентифікувати емоції. Сьогодні, у

⁶. Moocs struggle to lift rock-bottom completion rates [Електронний ресурс] //

Financial times. – 2020. – Режим доступу до:

<https://www.ft.com/content/60e90be2-1a77-11e9-b191-175523b59d1d>.

Bogdan Dergaliuk,

Candidate of economic sciences, Associate professor

Associate professor of economics and entrepreneurship department

National technical university of Ukraine

"Igor Sikorsky Kiev polytechnic institute"

THE FOCUS OF STRUCTURAL MODERNIZATION ON THE INTELLECTUALIZATION OF THE REGIONAL ECONOMY

The article substantiates the determining value of the intellectual potential of the region in the structural modernization. It has given the deterministic importance of intellectual potential for the effectiveness of structural modernization of the regional economy; the factors influencing its formation are singled out. It has been found that for a long time a qualitative approach was ignored in the study of structural modernization of the regional economy, which is based on an understanding of the economic structure, first of all, as a structure of relations and causation of regions and the country as a whole, which allows for a more comprehensive analysis structural shifts of the regions, avoiding unwanted abstraction and economic primitivism in the processes of constructing the management of structural modernization of regional policy. It is established that the formation of intellectual capital of regions is influenced by: natural resource potential of regions; economic development of the regions and its dynamics; formed structure of regional production; regional social development programs; demographic situation in the region; structure of demand for labor; the focus of regional education policy; branching of the educational sphere of the region, etc.

Keywords: structural modernization of regional economy, intellectual capital, regional economy, region, structural changes, modernization.

Formulation of the problem. The structure of the economy as a whole concept characterizes the formed proportions, ratios of individual regions, industries, sectors, ownership, etc., which form a comprehensive understanding of the nature and features of national and regional economic systems. Thus, the structural policy is based on the set of goals and directions of application of the instruments of the state regulatory

apparatus in order to form the target orientation of continuous processes of structural transformation.

At the same time, it should be noted that insufficient attention is paid to the direction of structural modernization in the direction of development of the intellectual potential of the regions.

Analysis of recent research and publications. Modernization aspects of the development of economic systems have been studied by such scholars as: G. Alexander, J. Bailey, G. Markowitz, M. Miller, F. Modigliani, M. Friedman, W. Sharp, J. Schumpeter and other researchers.

The relevance of the spatial development modernization features, the formation of an effective regional modernization policy is widely covered by domestic scientists, among which it should be noted: O. Amosha, B. Burkinisky, M. Butko, S. Vovkanych, A. Vlasyuk, V. Heitz, B. Danylyshyn, M. Dolishny, I. Dunaev, V. Kulishov, P. Lyubchenko, Y. Makogon, M. Mikhalchenko, M. Pashkevich, S. Pyrozhkov, S. Romanyuk, V. Sidenko, V. Symonenko, I. Storonyanska, S. Tulchynska, V. Chuzhikov, S. Stefan, S. Schultz and many others [2; 4; 5; 6; 9].

The purpose of this article is to justify the need to focus structural modernization regions towards intellectualization regional economy.

Research results. The pursuit of relevant ideals and economic values throughout the independence period has led to a complete neglect of one of the key links in the formation and implementation of structural reforms, namely the institutional factor that determines the nature of the environment and the degree of effectiveness of the regulatory measures taken, including in the direction of structural economic modernization.

At the same time, the dominant approaches in the study of structural changes in the regional economy and structural policy in general identified a “set of certain relationships” and the possibilities of manipulating them, which can be first of all defined as a limited quantitative approach.

At the same time, for a long time, a qualitative approach was ignored in the study of structural modernization of the regional economy, which is based on an understanding of the economic structure, first of all, as the structure of relations and causation of regions and the country as a whole, which allows for a more comprehensive analysis of structural changes in regions while avoiding unwanted

нешодавні досягнення в галузі комп'ютерного зору, дозволили значно покращити точність виявлення емоційного стану людини в процесі аналізу потокового відео [3];

детектори емоцій Microsoft Emotion останніми роками також вносить свої корективи в процес дистанційного навчання [4];

Китайські вчені, активно застосовують машинний зір для контролю відвідуваності студентів. Так, у 2018 році, в декількох університетах в Китаю встановили, встановлено камери для сканування облич студентів та їх емоцій [5].

Виходячи із зазначеного, можна сказати, що дистанційне навчання руйнує межу географії та багатства, забезпечує якісну та демократизовану освіту зацікавленим учням. Разом з тим, сучасна проблема навчання, і не лише дистанційного, полягає в низькій швидкості утримання інформації після її сприйняття. Це пов'язано не лише з навчальним процесом та його особливостями, а й сучасним інформаційним світом.

Поки, що, в умовах «Четвертої технологічної революції», людство ще не встигло еволюціонувати, підлаштувавшись до надвеликих обсягів інформації. Так, 7% до 13% студентів, що навчаються на уроці MOOCs, фактично не можуть

³. Computers can now read your emotions. Here's why that's not as scary as it sounds [Електронний ресурс] // World economic forum. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.weforum.org/agenda/2017/03/computers-can-now-read-your-emotions-here-s-why-that-s-not-as-scary-as-it-sounds/>.

⁴. What is Azure Cognitive Services [Електронний ресурс] // Microsoft. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://azure.microsoft.com/en-us/services/cognitive-services/>.

⁵. Phoebe Zhang. Chinese university says new classroom facial recognition system will improve attendance [Електронний ресурс] / Phoebe Zhang // China morning post. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.scmp.com/news/china/science/article/3025329/watch-and-learn-chinese-university-says-new-classroom-facial>.

освітніх системах починають застосовувати елементи штучного зору, які здатні витягувати інформацію із зображень, з використанням зорових сенсорів.

Проте, враховуючи той факт, що, як і зоровий апарат людини до кінця не вивчений, так і при створенні систем штучного зору виникає ряд проблем: складність попередньої обробки зображень; алгоритми аналізу зображень часто дуже складні в програмній реалізації; виділення контурів об'єктів, вимагає великих обчислювальних потужностей і тривалого часу. Крім того, не виключені помилки в розумінні об'єктів, що призводить до відображення проекції лише частково, втрачаючи просторово-тимчасові характеристики. Також, не кожен алгоритм розпізнавання образів, в повній мірі, здатен оцінити властивості активних об'єктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемою застосування штучного зору в освітніх системах, на сьогоднішній день займається значна частина науковців. Результати їх плідної роботи можна спостерігати на таких прикладах, як:

створення платформи holoniq.com, для консолідації інновацій у сфері застосування машинного зору в освіті. Розробники у травні минулого (2019) року представили п'ять основних застосувань технологій штучного інтелекту в освіті. Вченими було представлено напрацювання, до яких було віднесено розпізнавання глосу, машинний зір, діагностику поведінки, а також алгоритми та обладнання, що охоплюють широкий спектр навчальної діяльності - від здобуття знань до навчальної логіки і оцінювання та академічної доброчесності [1];

спеціалісти компанії Emotuit, продовжують дивувати світ своїми напрацюваннями із розпізнавання емоційного стану студентів. Вони застосовують методи розпізнавання обличчя для поліпшення залучення студентів до електронного навчання [2];

¹. HolonIQ. Education 2030 [Електронний ресурс] / HolonIQ // HolonIQ. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.holoniq.com/wp-content/uploads/2018/06/HolonIQ-Education-in-2030.pdf>.

². Офіційний сайт Emotuit [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.emotuit.com/>.

abstraction and economic primitivism in the processes of building the management of structural modernization regional policy.

The main task of the Ukraine and region's economy structural reform as a whole is to "create a basic economic complex of internal development and corresponding institutional architectonics, which would become the basis of internal market development, changing the rules of the game in economy and society, solving social problems and increasing export potential, but already on a healthy, not deformed, structural basis. Such a complex cannot be created only on the basis of market principles (they guide the development of the structure in the already formed raw material direction), but requires a targeted state economic policy" [5, p. 86].

In agreement with the opinion of many scientists [1; 2; 6; 7; 8; 9; 10], it is clear that the determinant factor of structural modernization is the intellectual potential of the regions.

Thus, for example, innovative regional structures are the impetus and basis for structural modernization of the regional economy, according to O. Popelo, among which are the entrepreneurial innovation clusters. According to the author, such clusters "have a strong potential for increasing the technological level of production, create favorable conditions for the active introduction of innovations; within them, the interests of regional economic systems are combined, the human potential and the educational-educational dominant are being realized, the processes of formation of sectoral segments of the innovative model of economy are significantly accelerated..." [4, p. 223].

While agreeing with the author that entrepreneurial innovation clusters are certainly capable of influencing and carrying out structural modernization of the regional economy, we also want to focus on the need to provide conditions for the development of such clusters, as well as to support and develop the intellectual potential of the regions.

Modernization reforms in the regions in the direction of structural modernization of the regional economy can be realized at the expense of entrepreneurial innovation clusters. However, it is necessary to introduce support for education, science, innovation and technological activities, etc. It is impossible to build entrepreneurial innovation clusters without the introduction of educational and scientific support.

Despite the fact that intellectual capital now defines the development of regions, covering the whole material and financial structure of the economy, the problem of stimulating and financing it remains.

In Ukraine, there is still a steady outflow of highly qualified specialists, as a rule, with their innovative work, as well as the aging of scientific staff, the decrease in the effectiveness of scientific search due to chronic underfunding and the old material base of scientific institutions.

However, current challenges prove the need to look for ways to enhance the intellectual potential of the regions to ensure the structural modernization of the regional economy.

It should be noted that “at the meso- and macro- levels, intellectual capital is an aggregate of personal abilities, the realization of which determines the possibility of forming competitive advantages of the intellectual-innovative system of regions by means of qualitative updating of production, reforming the labor market and relations of intellectual property, as well as inter-regional improvement.” [5, с. 58].

The formation of intellectual capital of regions is influenced by:

- natural resource potential of regions;
- economic development of the regions and its dynamics;
- the structure of regional production is formed;
- regional social development programs;
- demographic situation in the region;
- labor demand structure;
- orientation of regional education policy;
- branching of the educational sphere of the region, etc.

Conclusions. The determinant value of the region's intellectual potential in structural modernization is substantiated in the article. Taking into account the importance of the determining intellectual capacity on the effectiveness of structural modernization of the regional economy singled out the factors that influenced its formation.

Structural modernization of the economy of regions taking into account the use of intellectual resources will enhance regional competitiveness; improve the efficiency of their economic activities and more.

Іванченко Надія Олександрівна, к.е.н., доц.,
завідувач кафедри економічної кібернетики, Національного авіаційного
університету.

ORSID: 0000-0002-7289-3587

Квашук Дмитро Михайлович, к.е.н.,
доцент кафедри економічної кібернетики, Національного авіаційного
університету.

ORSID: 0000-0002-4591-8881

Подскребко Олександр Сергійович, к. е. н.,
доцент кафедри економічної кібернетики,
Національного авіаційного університету.

ORSID: 0000-0001-5282-4691

Густера Олег Михайлович., к. е. н.,
старший викладач кафедри економічної кібернетики,
Національного авіаційного університету.

ORSID: 0000-0003-1010-6100

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МАШИННОГО ЗОРУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Анотація

У статті досліджено проблему застосування машинного зору для дистанційного навчання. Розглядаються визначення та основні принципи побудови систем штучного зору в системах дистанційної освіти, актуальність їх застосування в сучасному світі, а також новітні тенденції розвитку різних підходів до дистанційної освіти.

Виділено ключові аспекти реалізації технологій машинного зору в навчальному процесі.

Ключові слова: *системи штучного зору, технічний зір, комп'ютерний зір, розпізнавання образів, дистанційна освіта.*

Постановка проблеми. Значну частину інформації людина сприймає зоровим шляхом, проте не завжди можна сфокусувати свою увагу в потрібний момент часу. Не виключенням залишається і навчальний процес. Так, на в

8. Люльков М. М., Цеслів О. В. Моделювання управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємства в умовах кризи. *Актуальні проблеми економіки та управління*. – 2020. – №14.

9. Сазонець О. М., Ганкіна М. С. Шляхи реалізації соціально-комунікативної функції підприємств міжнародного туризму в практичній діяльності. *Інвестиції: практика та досвід*. – 2017. – №11. – pp. 38-42.

10. Соколова Л. В., Верясова Г. М., Соколов О. Є. Порівняльний аналіз застосування моделей оцінки кризового стану промислових підприємств, 2019.

11. Тюріна М. М. Економічні наслідки застосування податкової соціальної пільги на підприємстві в умовах змін податкового законодавства. *Інвестиції: практика та досвід*. – 2018. – №23. – pp. 78-81.

12. Чайковська І. І. Економіко-математичне моделювання у задачах управління знаннями підприємства. *Університетські наукові записки*. – 2017. – №4. – pp. 347-358.

Further scientific studies issues require the development of conceptual principles modernization structural change in the economy of regions of Ukraine in the context of capitalization of intellectual capital.

References:

1. Butko, M.P. and Popelo, O.V. (2014), *Intelektual'nyj kapital iak chynnyk modernizatsii rehional'noho ekonomichnoho prostoru* [Intellectual capital as a factor of modernization of regional economic space], Aspekt-Polihraf, Nizhyn, Ukraine.
2. Krush, P.V. ta in. (2014), *Determinanty rozvytku natsional'noho hospodarstva* [Determinants of the development of the national economy], NTUU “KPI”, Kyiv, Ukraine.
3. Pashkevych, M.S. and Lysunets', K.P. (2014), “Principles of modernization of economy of regions of Ukraine in the aspect of modern regional policy”, *Efektivna ekonomika*, vol. 10, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_7 (Accessed 20 January 2020).
4. Popelo, O.V. (2015), “Innovative activity as a dominant component of modernization of the productive forces of the region”, *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 4, no. 4, pp. 222-229.
5. Mylen'kyj, V.M. (2013), “Theoretical approaches to the modernization of the regional economy”, *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noi vlasnosti*, vol. 1, no. 2, pp. 322-326.
6. Mykhal'chenko, M. (2005), *Politychna real'nist' v Ukraini: transformatsiia, modernizatsiia, revoliutsiia?* [Political reality in Ukraine: transformation, modernization, revolution?], Suchasna ukrains'ka polityka. Polityky i politolohy pro nei, Kyiv, Ukraine.
7. Tul'chyns'ka, S.O. (2009), *Intelektual'no-innovatsijna modernizatsiia ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni aspekty* [Intellectual-innovative modernization of the Ukrainian economy: theoretical and methodological aspects], NTUU «KPI», Kyiv, Ukraine.
8. Tul'chyns'ka, S.O. (2014), *Perspektyvy ta dominanty rozvytku intelektual'no-innovatsijnoi systemy rehioniv Ukrainy* [Perspectives and dominants of development of the intellectually innovative system of the

regions of Ukraine], Vyd-vo «PP Vyshemyrs'kyj V.S.», Kherson, Ukraine.

9. Tul'chyns'kyj, R.V. (2018), *Determinanty stanovlennia novoho rehionalizmu: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Determinants of the emergence of a new regionalism: theory, methodology, practice], Vyd-vo «PP Vyshemyrs'kyj V.S.», Kherson, Ukraine.
10. Shtefan, S.I. and Korotieieva, H.S. (2014), “Financial Institutions and Instruments of Modernization of the Economy of the Regions of Ukraine”, *Komunal'ne hospodarstvo mist*, vol. 113, pp. 223-228.

більша частина не сприймає соціальну парадигму як важливий інструмент для розвитку не тільки власного бізнесу, а й покращення соціально-економічного стану національної економіки в цілому. В таких умовах, подальше дослідження щодо систематизації сучасних туристичних підприємств України за підходами до реалізації соціальних функцій та дослідження впливу внутрішніх соціальних програм туристичних підприємств їх показники діяльності має значний науковий інтерес з огляду на необхідність усвідомлення вигідності застосування соціальної парадигми як на рівні підприємств та і на рівні національної економіки України.

Література:

1. Vachev, H. Sustainability off arming enterprise-under sting, governance, evaluation. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка* – 2016. – № 2 (179).
2. Durdana, I. and Berkes F. Between a business a social enterprise: The Norway House Fisherman’s Co-op, northern Manitoba, Canada. *Journal of Enterprising Communities: People Places in the Global Economy* – 2017. – 11.5 – pp. 530-546.
3. Vitik, S., Koptyakova, S. and Balynskaya, N. Methodology for Assessing the Efficiency of Labor-Related Incentives tan Enterprise. *International Business Management*. – 2016. – 10.4. – pp. 408-415.
4. Азарова А. О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства, 2010.
5. Вівчар О. Специфіка особливостей оцінювання економічної безпеки підприємств в сучасних умовах макротрендів бізнесу: регіональний підхід. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України* – 2020. – №24. pp. 15-23.
6. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань [Електронний ресурс] / офіційний сайт. – Режим доступу до сторінки: <https://usr.minjust.gov.ua/>
7. Жалін Ю. О. Розроблення математичної моделі оцінювання рівня інноваційної діяльності підприємства та методу її формалізації на основі математичного апарату нечіткої логіки. Diss. ВНТУ, 2017.

підприємствам достатньо надавати якісні послуги з того виду туризму на якому вони спеціалізуються, як правило це освітній або діловий туризм. Медичний туризм та туризм для інвалідів не досить розвинений і більшість підприємств реалізують його як індивідуальну опцію для заможних клієнтів. Останні 12 підприємств, продемонстрували відсутність реалізації соціальних функцій на підприємстві: Альянс -0,6; Oasis Travel Ukraine-0,5; Поїхали с нами -0,4; Тасс тревел -0,2; Сієста (Siesta) -0,06; Anex Tour -0,06; Інкомартур -0,06; Сакумс - 0,03; Міст Тур -0,02; ТК-Велт (Велт) -0,01; СІТА (Сита) 0; Іспатур 0. Зазначена категорія підприємств продемонстрували лише незначні ефекти від основної діяльності. Ця категорія підприємств лише частково демонструє вплив на соціальну сферу за рахунок незначної кількості клієнтів, відповідно до послуг соціального характеру.

IV. Висновки. Отже, в процесі проведення досліджень з метою пошуку нових рішень в області розробки методики оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України, вперше розроблено економетричну модель, що на відміну від наявних інструментів дозволяє нівелювати недоліки суб'єктивності та односторонньої направленості існуючих економетричних моделей за рахунок синтезу якісних та кількісних елементів, та надає можливість вироблення інструментів, механізмів, підходів до підвищення мотивації бізнесу до реалізації соціально відповідальних стратегій розвитку серед підприємств туристичної галузі України.

Іншим важливим висновком, який має високий рівень наукової новизни це апробація авторської економетричної моделі. Так, за результатами авторських розрахунків в основному аналізовані підприємства туристичної галузі України реалізують соціальні функції як екстернальний ефект від основної діяльності. Проте і це, не є головним, проблема в тому, що підприємства туристичної галузі серед сфер, які мають позитивний вплив на соціальну сферу реалізують лише невелику кількість опцій з наявних. Так діловий та зелений туризм, стан найбільш поширеною опцією серед інших. Такі види як медичний туризм, освітній туризм або туризм для інвалідів представлений досить фрагментарно. Також, важливим висновком є те, що більша кількість аналізованих підприємств сприймають соціальну парадигму в цілому та виконання своїх соціальних функцій зокрема не досить позитивно. Деякі підприємства, реалізують свої соціальні функції усвідомлено формуючи певну політику або заходи, однак

Халатур О.В.,

аспірант Дніпровського державного аграрно-економічного університету

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Анотація. У статті систематизовано теоретичні і методологічні підходи до управління інвестиційним забезпеченням інноваційного розвитку АПК. Досліджено параметри системи інвестиційного забезпечення інновацій на підприємствах АПК, проаналізовано економічні механізми розвитку інноваційної діяльності в АПК. Запропоновано підходи до розробки комплексної програми по залученню інвестицій в агропромисловий комплекс. Ключові слова: агропромисловий комплекс; інновації; інвестиції; ефективність; державне регулювання.

Постановка проблеми. У сучасних умовах в Україні йде процес модернізації економіки. Однак останнім часом намітилася тенденція, пов'язана з великим розривом у соціально-економічному розвитку між агропромисловим комплексом та іншими галузями. У зв'язку з цим, однією з найбільш актуальних проблем агропромислового комплексу є модернізація інноваційної та інвестиційної політики, створення сприятливого інвестиційного клімату, активізація інноваційної й інвестиційної діяльності всіх господарюючих суб'єктів. Складність агропромислового виробництва і його специфіка визначають своєрідність підходів і методів управління інноваційною діяльністю, сполучення різних типів інновацій, посилення ролі держави в стимулюванні інновацій. Варто підкреслити, що особливості сільськогосподарського виробництва характеризуються високим рівнем ризиків інноваційних процесів.

Аналіз останніх публікацій. Головні принципи інноваційної науки, у тому числі стосовно підприємств АПК, висвітлено в працях відомих закордонних і вітчизняних фахівців. У числі перших – Л. Водачек [1], Б. Санто [8], Б. Твісс Катерина О. Соловчук, 2015 1 National Academy of Management, Kyiv, Ukraine. [10], Р. Фостер [13], Й. Шумпетер [14] та ін. Серед вітчизняних

слід відзначити О. Громова [2], В. Губенко [3], О. Жидяк [4], О. Ляшенка [6], В. Смолинського [9], Т. Уманець [11], В. Федоренко [12] та ін.

Метою дослідження є визначення ролі інновацій та інвестицій в економіці агропромислового комплексу, включаючи виявлення його потенціалу і точок росту.

Основні результати дослідження. На нашу думку, система інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства АПК являє собою сукупність пов'язаних між собою центрів відповідальності інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку інтегруючої фінансово-промислової групи і вхідних у неї агропромислових підприємств, які відтворюють оптимальні інвестиційні грошові потоки, спрямовані на реалізацію інновацій і здійснюють генеруючий синергетичний ефект.

В АПК можна виділити 4 основні напрямки інновацій: селекційно-генетичні, виробничо-технологічні, організаційно-управлінські та економіко-соціоecологічні [4, 266–267]. Аналіз сучасних тенденцій розвитку світового агропромислового виробництва дозволяє зробити висновок, що сутністю АПК є інтеграція взаємозалежних видів і підвидів економічної діяльності в галузях сільськогосподарського і промислового виробництва, пов'язаних між собою технічно, технологічно, економічно, фінансово й організаційно на основі державної, приватної і змішаної форм власності різного територіального розміщення в інтересах випуску на інноваційному обладнанні суспільно необхідного інноваційного кінцевого продукту за мінімальних витрат і максимальних фінансових результатів. Тоді формами АПК будуть різним чином структуровані господарюючі суб'єкти, такі як агропромислове підприємство, агропромисловий комбінат, агропромислове об'єднання, корпорація АПК, холдинг АПК і фінансово-промислова група АПК. Наприклад, агропромислове підприємство поєднує виробництво і реалізацію сільськогосподарської і промислової продукції в рамках одного господарюючого суб'єкта. У свою чергу, фінансово-промислова група включає у свій склад не тільки сільськогосподарські, промислові, торговельні і транспортні компанії, але й кредитні, фінансові, страхові й інші організації. На наш погляд, розробка і впровадження інновацій є основою економічного зростання світового АПК у цілому.

експертного методу. Також слід відмітити, що період який було обрано для авторського аналізу це п'ять років тобто порівняння 2014 року з 2019 роком. В результаті авторський розрахунків отримано досить актуальні данні, які характеризуються високим рівнем наукової новизни.

Так першим важливим висновком, який можна зробити на основі авторської економетричної моделі це те, що в основному системи реалізації соціальних функцій на аналізованих підприємствах частково реалізуються. Тобто, виконання своїх соціальних функцій серед аналізованих підприємств носить спорадичний характер та не має системного характеру. Так більшість з аналізованих підприємств організують виконання своїх соціальних функцій за залишковим принципом. Екстернальні ефекти від основної діяльності також реалізуються, лише частково. В основному аналізовані підприємства реалізують лише послуги з ділового туризму так як саме ця частина ринку не потребує спеціалізації. Загалом середньоарифметичне значення інтегрального показника знаходиться на поділці 0,14, що на нашу думку неприйнятно низький рівень. Інтегральний рівень ефективності реалізації соціальних функцій на підприємстві туристичної галузі України за авторською економетричною моделлю, тільки 9 підприємств з 42 аналізованих продемонстрували такий рівень реалізації соціальних функцій, що не потребує корегування та задовольняє як зовнішнім так і внутрішнім аспектам реалізації соціальних функцій. Підприємства, що продемонстрували високий рівень впливу на соціальну зводяться до наступних: Mouzenidis Travel 0,43; 1000 Dorip 0,44; Опіон-Інтур 0,45; Паспарту тревел 0,43; Олди тревел 0,45; Аккорд-тур 0,47; TEZ Tour 0,46; GTO Travel 0,47; Travel point 0,55; Алголь 0,52; Travel point 0,58.

Більшість підприємств туристичної галузі, що були оцінені за допомогою авторської економетричної моделі, а це 19 підприємств, продемонстрували відносно низький рівень реалізації соціальних функцій: ТПГ (TPG) 0,03; MSF Travel 0,03; Танго Тревел 0,03; Пан Укрейн 0,03; ЛюбоСвіт 0,04; Pegas Touristik 0,1; Impala Travel 0,1; Албіз-тур 0,1; Week_travel 0,1; Феєрія (Feeerie) 0,2; Діліжанс тревел 0,2; Звездный тур 0,2; Join UP; 0,27; Coral Travel 0,3; TUI Ukraine 0,3; Єременко і партнери 0,3; Victoria-tour 0,3; Наталі Турс 0,34; САМ 0,37. Так, в основному соціальні функції виконуються за рахунок екстернальних ефектів основного виду діяльності. Ці підприємства спеціалізуються на певному виді туризму, що сам по собі позитивно впливає на соціальну сферу. Таким

Єременко і партнери	99	9	0,090909
GTO Travel	101	7,5	0,074257
CITA (Сита)	115	8	0,069565
Альянс	121	12	0,099174
Іспатур	109	8	0,073394
Діліжанс трепел	98	12	0,122449
Impala Travel	90	9	0,1
Оріон-Інтур	97	7,5	0,07732
MSF Travel	96	8	0,083333
Албіз-тур	98	12	0,122449
Тасс трепел	103	8	0,077449
Поехали с нами	104	12	0,115932
Паспарту трепел	104	8	0,077449
Олди трепел	104	12	0,115932
Звездный тур	104	12	0,115691
Week_travel	104	8	0,076968
Victoria-tour	105	12	0,115213
Travel point	105	9	0,086232

Використовуючи результати проміжних обчислень, наведені в таблиці 3, отримуємо $S = 2708,917$ тоді коефіцієнт конкордації за завданням 0,83. Коефіцієнт конкордації змінюється в діапазоні $0 < W < 1$, причому 0 відповідає неузгодженості, а 1 - відповідає повній узгодженості. Якщо значення коефіцієнта конкордації перевищує 0,40-0,50, то якість оцінки вважають задовільним, якщо $W = 0,70-0,80$ – високим. Отже, можемо зробити висновок, що застосування експертного підходу, дає можливість стверджувати про об'єктивність застосування думок експертів для подальшого розрахунку.

У висновку, нами було розраховано інтегральний рівень ефективності реалізації соціальних функцій на підприємстві туристичної галузі України яку можна представити у формі графіку, де значення, що присвоєні кожному з підприємств представленні як різниця показників за аналізований і базовий період помножена на розрахований коефіцієнт вагомості за допомогою

Аналіз світової практики функціонування АПК показує, що важливою умовою інноваційного розвитку є формування міжнародного ринку інноваційних технологій в АПК, що забезпечує прискорення інноваційних процесів, про що свідчить досвід найбільш розвинених країн. При формуванні стратегії інноваційної діяльності принципово важливим є вибір визначального вектора державної політики. Найбільшого поширення за кордоном одержала державна політика, яка базується на механізмах фінансової підтримки НДДКР (державою, інвестиційними фондами, бізнесом тощо), а також на формах права на об'єкти інтелектуальної власності. Особливість американської структури управління НТП – тісна взаємодія держави і приватного бізнесу, значна частина змішаних організацій фінансується з державних і приватних джерел. У США держава робить значний внесок у розвиток аграрної науки – близько 1 млрд дол. США на рік. Ці кошти складаються із коштів федерального бюджету (менше половини) і коштів бюджетів штатів. Найбільш активну роль в інноваційному стрибку індустріально розвинених країн грає внутрішньофірмова наука, інтегрована в реальний сектор економіки. У таких країнах ЄС, як Велика Британія, Франція, Чехія, Австрія, Бельгія і Німеччина, на її частку доводиться 62–70 % загальних витрат на науку, у США – 70 %, Китаї – 71 %, Швеції, Японії та Ізраїлі – 75–77 % [5, 26–28]. Дослідження ефективно поєднуються з аутсорсингом послуг наукових центрів і університетів. Такий розподіл дослідницьких зусиль дозволяє фірмам розвивати власний інноваційний потенціал, залишаючись при цьому в центрі потоків науково-технічної інформації. В основі всіх процесів управління науково-інноваційною діяльністю (НІД) лежить планування, хоча воно носить обмежений характер і нерозривно пов'язане з фінансуванням (бюджетуванням) або здійснюється паралельно. Набір методів і засобів державної політики, спрямованих на розвиток інноваційної активності, досить широкий, хоча її варіанти, рушійні сили і організаційні рішення в різних країнах мають свої особливості. У більшості країн здійснюється планування науково-технічної діяльності, спрямоване на усунення ризику дублювання робіт, урахування довгострокових міждисциплінарних досліджень, установа деякого абсолютного рівня обсягів фінансування НДДКР із суспільних фондів (бюджету).

Одним з напрямків підвищення ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності в АПК може стати розробка комплексної програми по залученню

інвестицій в агропромисловий комплекс як основа модернізації інвестиційної політики. Дана модель повинна містити у собі 3 основних складові: інвестиційна привабливість, управління інвестиційним процесом, заходи з поліпшення інвестиційного клімату.

Висновки. Інституціональні заходи щодо поліпшення інвестиційної діяльності припускають створення інфраструктури підтримки інвестиційної активності. Зокрема, повинні бути створені:

- агентство інвестиційного розвитку;
- регіональний інвестиційний і венчурний фонд;
- система супроводу інвестиційних проектів;
- PR-служба інвестиційної спрямованості.

Заключним етапом програми є розробка заходів щодо поліпшення інвестиційного клімату конкретного регіону або підгалузі АПК. Вирішення завдань, які стоять перед АПК, можливе тільки в руслі інноваційного розвитку. До основних напрямків інноваційної політики належать: забезпечення правового регулювання інноваційного розвитку і захисту інтересів його учасників; здійснення прямої і непрямой підтримки створення і освоєння інновацій; визначення і реалізація пріоритетного розвитку; розвиток ефективних форм партнерства й кооперації, формування організаційно-економічних структур; підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності для АПК; пріоритетний розвиток матеріально-технічної бази АПК; розвиток міжнародного співробітництва в галузі інновацій.

Таким чином, основними факторами, що стримують розвиток інноваційних процесів в АПК, є:

- диспаритет цін на сільськогосподарську і промислову продукцію;
- посилення монополізації АПК і криміналізація торговельних ринків;
- дефіцит кваліфікованих робочих кадрів, керівників і фахівців;
- слабе управління НТП, відсутність тісної взаємодії держави і приватного бізнесу.
- різке зниження витрат на аграрну науку, непідготовленість кадрів, низька маркетингова робота, низький рівень платоспроможного попиту на інноваційну продукцію;

Таблиця 3.

Характерника узгодженості оцінок експертів за коефіцієнтом конкордації

Фактор	$\sum_{k=1}^i$	Відхилення від середнього арифметичного	Квадрат відхилення від середнього арифметичного
Аккорд-тур	84	5	0,059524
Join UP	83	7	0,084337
Апех Tour	89	9	0,101124
TEZ Tour	78	7	0,089744
ТПГ (TPG)	94	7	0,074468
Coral Travel	101	7	0,069307
TUI Ukraine	90	9	0,1
Pegas Touristik	117	7,5	0,064103
Алголь	127	8	0,062992
Роза вітрів	91	12	0,131868
Танго Тревел	92	8	0,086957
Mouzenidis Travel	119	12	0,10084
Наталі Турс	121	9	0,07438
Інкомартур	111	7,5	0,067568
Сакумс	96	8	0,083333
САМ	97	12	0,123711
Сієста (Siesta)	87	8	0,091954
1000 Доріг	99	12	0,121212
Oasis Travel Ukraine	102	9	0,088235
Пан Укрейн	104	7,5	0,072115
ЛюбоСвіт	105	8	0,07619
Міст Тур	98	12	0,122449
ТК-Велт (Велт)	88	8	0,090909
Феєрія (Feerie)	87	12	0,137931

авторського дослідження значна кількість великих туристичних операторів, що авжеж впливає на репрезентативність вибірки.

Так на першому етапі апробації авторської економетричної моделі було розраховано вагові коефіцієнти. Слід відзначити, що при розрахунку вагових коефіцієнтів зазвичай використовуються такий метод оцінки як анкетування. На основі розробленої анкети нами було запропоновано керівникам департаментів аналізованих підприємств оцінити важливість тих чи інших факторів системи реалізації соціальних функцій на підприємстві. В розрахунку рівня узгодженості оцінок експертів за коефіцієнтом конкордації в опитуванні взяли участь 42 експерти, це керівники департаментів чи відповідальні у своєму підприємстві за проблематику реалізації соціальних функцій на підприємстві. Для оцінки узгодженості оцінок експертів було застосовано коефіцієнт конкордації. Рамках такого методу, оцінка кожного експерта представляється як точка в деякому просторі, в якому введено поняття відстані. Якщо оцінки експертів знаходяться на невеликій відстані один від одного, то можна це інтерпретувати як добру узгодженість суджень експертів. Якщо ж точки розкидані в просторі на великій відстані, то узгодженість - невисока. При використанні кількісних шкал вимірювання та оцінки об'єкта всього за одним критерієм думки групи експертів можна представити як точки числової осі.

Ці значення можна розглядати як реалізації випадкової величини. Тоді центр угруповання точок можна розглядати як математичне сподівання, а розкид кількісно оцінюється дисперсією випадкової величини. При вимірюванні об'єктів за порядковою шкалою узгодженість оцінок експертів у вигляді ранжировок або парних порівнянь об'єктів також ґрунтується на понятті компактності. Для цього зазвичай використовується міра узгодженості думок експертів - дисперсійний коефіцієнт конкордації (коефіцієнт згоди) [1, 5, 12]. З цією метою було проведено контрольні вимірювання з математичною обробкою їх результатів за мірою узгодженості думок експертів за коефіцієнтом конкордації. Результати обробки подано в табл. 3.

- різке зниження фінансування заходів з освоєння науково-технічних досягнень у виробництві і відповідних інноваційних програмах;

- відсутність системи стимулювання розвитку інноваційного процесу в АПК тощо.

Одним з пріоритетів науково-технічної та інноваційної політики в АПК повинна стати державна підтримка фундаментальної і прикладної наук з орієнтацією на впровадження наукових розробок у сільгоспвиробництві. Для підвищення інноваційної активності суб'єктів АПК і інвестиційної привабливості сільськогосподарського виробництва необхідні консолідовані зусилля з боку як загальнодержавних, так і регіональних органів влади і аграрного бізнесу, спрямовані на формування інноваційної інфраструктури. Розробка комплексної програми по залученню інвестицій дасть можливість поліпшити інвестиційний клімат інноваційного регіону або підгалузі АПК, провести селекцію наявних інвестиційних проектів і ініціювати нові проекти з високим рівнем комерційної ефективності, залучити необхідні інвестиційні ресурси в агропромисловий комплекс.

Література:

1. Сутність інновацій та розвиток інноваційної діяльності аграрних підприємств // Таврійський науковий вісник.– 2018.– Вип. 69. – С. 231–236.
2. Губенко В.І. Інноваційна модель управління аграрним підприємством // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи». – Харків, 2016. – С. 260–263.
3. Жидяк О.Р. Сучасні проблеми інноваційного розвитку в аграрній сфері // Науковий вісник.– Серія: Економічні науки.– Львів, 2018. – С. 265–268.
4. Инновационное развитие – основа модернизации экономики России: национальный доклад. – М.: ИМЭМО РАН, ГУ-ВШЭ, 2017. – 168 с.
5. Ляшенко О.А. Інноваційно-інвестиційне проектування органічного виробництва аграрної продукції // Наукові праці. – Серія: Економічні науки.– Полтава, 2019. – С. 102–107.
6. Перспективи інноваційно-інвестиційного розвитку аграрного сектору України в сучасних умовах // Шляхи відродження галузей льонарства і

коноплярства та підвищення ефективності їх наукового забезпечення. – Суми, 2016. – С. 238–241. 7. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Пер. с венг.; Общ. ред. и вступ. ст. Б.В. Сазонова. – М.: Прогресс, 1990. – 295 с.

8. Смолінський В.Б. Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки // Науковий вісник. – Вип. 21.2. – Львів, 2018. – С. 286–290.

9. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 271 с.

10. Уманець Т.В. Сучасні шляхи залучення інвестицій в аграрний сектор України // Формування ринкової економіки. – К., 2018. – Ч. 2: Регіональний розвиток України: проблеми та перспективи. – С. 14–22.

11. Федоренко В.Ф. Инновации обеспечат значительный прирост аграрного производства // Информ. бюл.– 2017.– №4. – С. 45–48. 13. Фостер Р. Обновление производства: атакующие выигрывают / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1987. – 272 с.

12. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982. – 462 с.

Не дивлячись на високий рівень новизни та унікальності авторської економетричної моделі без її подальшої апробації не можна стверджувати про її об'єктивність та практичну цінність. Тому на наступному етапі нашого дослідження для апробації авторської моделі нами було проведено процедуру апробації з метою визначення реального поширення соціальної парадигми серед підприємств туристичної галузі України.

Незважаючи на значний інтерес, що проявляється в науковій літературі до реалізації соціальної парадигми в економіці України, практичні аспекти поведінки підприємств в процесі реалізації своїх соціальних функцій залишаються недостатньо дослідженими як з теоретичної так із практичної сторони. Для виявлення реального поширення соціальної парадигми серед підприємств туристичної галузі України на основі державного реєстру підприємств України нами було запропоновано підприємствам зі відповідним кодом виду економічної діяльності пройти участь у авторському дослідженні та надати певну статистичну звітність [6], яка не представляє порушення підприємницької таємниці, проте надає змогу розрахувати авторську економетричну модель та виявити реальний стан реалізації соціальної парадигми серед аналізованих підприємств України. Так згідно державного реєстру назва видів економічної діяльності та пояснення до них, нами було обрано розділ 79 «Діяльність туристичних агентств, туристичних операторів, надання інших послуг бронювання та пов'язана з цим діяльність». За допомогою безкоштовного пошук відомостей у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відповідно до статті 11 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» на ми було розіслано листа до підприємств з відповідним запитом щодо участі у дослідженні, так як у публічних відомостях про підприємство обов'язково значиться електронна адреса підприємства. Серед підприємств з відповідним КВЕД відгукнулось лише дві сотні підприємств, а серед них достатню кількість інформації надіслали лише 42 підприємства туристичної галузі України, що і стали предметом апробації авторської економетричної моделі. Слід зауважити, що серед підприємств, які взяли участь у дослідженні та погодились надати інформацію в необхідних для проведення

екстернальні ефекти від основної діяльності вважаються незадовільними. Загалом зміст діапазону коефіцієнтів ефективності реалізації соціальних функцій на підприємстві представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Зміст діапазону коефіцієнтів ефективності реалізації соціальних функцій на підприємстві [розроблено автором]

Інтервал значень	Зміст коефіцієнтів ефективності реалізації соціальних функцій на підприємстві
«-0,6»-«-1»	Система реалізації соціальних функцій на підприємстві відсутня, необхідно створення такої системи
«0»-«-0,3»	Система реалізації соціальних функцій на підприємстві відсутня, екстернальні ефекти від основної діяльності частково реалізуються. Система реалізації соціальних функцій на підприємстві потребує перегляду та заміни.
0,3-«-0,3»	Система реалізації соціальних функцій підприємстві частково реалізуються, екстернальні ефекти від основної діяльності частково реалізуються. Система реалізації соціальних функцій потребує посилення уваги над функціональними процесами, прийняття рішень на рівні керівництва.
0-0,3	Система реалізації соціальних функцій на підприємстві частково реалізуються, екстернальні ефекти від основної діяльності повністю реалізуються. Система реалізації соціальних функцій потребує перегляду та заміни
0,3-0,6	Система реалізації соціальних функцій на підприємстві ефективна для підприємства, екстернальні ефекти від основної діяльності повністю реалізуються, проте вплив на соціальну сферу є незначним. Система реалізації соціальних функцій. Система реалізації соціальних функцій потребує перегляду та заміни.
0,6-1	Система реалізації соціальних функцій на підприємстві ефективна для підприємства, екстернальні ефекти від основної діяльності повністю реалізуються, вплив на соціальну сферу є значним Система реалізації соціальних функцій не потребує посилення уваги над функціональними процесами.

Khanin S.

*Lecturer in the department of management and public administration
PHEI “Academician Yuriy Bugay International scientific and technical university”*

ASSESSMENT OF THE ECONOMIC SITUATION IN THE REGIONS OF UKRAINE

The article analyzes the state of the regional economy by such macroeconomic indicators as: Gross regional product per person; capital investments per person; number of persons employed in economic activity and their disposable income per person The analysis showed that there is asymmetry across regions by all indicators.

The analysis shows that the largest differentiation is observed in terms of capital investment per person. The data presented for Gross Regional Product by Region in 2010-2017 suggests that asymmetry in this indicator across regions tends to increase. It is proved that overcoming the asymmetric of the regional economy development requires modernization of the productive forces of the regions.

Keywords: modernization, development problems, regional economy, region, economic development of regions, endogenous factors.

Problem statement. The transitive conditions, under the influence of which the regions of Ukraine are developing today, determine the requirements for the economy of the regions, respectively, to respond quickly to globalization changes. At the same time, the influence of external factors on the region’s economy is becoming stronger and more tangible taking into account the integration processes taking place in the states. This and other require increasing the competitiveness of the economy of the regions, which is possible under the conditions of its modernization. However, in recent years the asymmetry of development of regional economies in Ukraine has been increasing. This situation requires the determination of the factors that influence to the deepening of the asymmetry.

Analysis of recent research and publications. Modernization aspects of the development of economic systems have been studied by such scholars as: G. Alexander, J. Bailey, G. Markowitz, M. Miller, F. Modigliani, M. Friedman, W. Sharp, J. Schumpeter and others. Among the authors who have focused their attention on the problems of development of the regional economy and its driving forces should be

noted: J. Budville, A. Weber, M. Kolosovsky, V. Kristaller, V. Launhardt, V. Leontiev, A. Losch, V. Petty, F. Perru, W. Reilly, D. Ricardo, A. Smith, J. Thunen and other scholars.

Among the domestic scientists dealing with the problems of modernization of the economy of the regions, the following should be noted: O. Amosha, B. Burkinsky, M. Butko, S. Vovkanych, A. Vlasyuk, V. Heitz, B. Danylyshyn, M. Dolishny, I. Dunaev, V. Kulishov, P. Lyubchenko, Y. Makogon, M. Mikhalchenko, M. Pashkevich, S. PyrozHKov, S. Romanyuk, V. Sidenko, V. Symonenko, I. Storonyanska, R. Tulchinskiy, S. Tulchynska, V. Chuzhikov, S. Stefan, S. Schultz and many others [1; 2; 3; 6; 7; 8].

However, it should be noted that issues related to the modernization of the regional economy are extremely relevant and require further exploration in this area.

Formulating the goals of the article. The purpose of this study is to substantiate the need to modernize the regional economy.

In order to achieve this goal, the article was:

- determined the asymmetry of regional development by such macroeconomic indicators as: Gross regional product, capital investment, number of persons employed in economic activity and disposable income;
- the asymmetry of Gross regional product per one person in the long run is ascertained.

Outline of the main research material. Modernization of the regional economy is a priority area of regional economic policy, as it is able to:

- provide a more optimal vector for the development of the regional economy;
- to smooth out cyclical economic fluctuations and reduce recession;
- to promote the growth of the well-being of the population and meet its needs, etc.

The purpose of modernizing the regional economy is to achieve the goals of sustainable development of the regions and the state as a whole by improving the efficiency and competitiveness of the regional economy.

In our opinion, it is necessary to investigate the asymmetry of macroeconomic indicators for regions to justify the need of modernization of the regional economy.

Table 1 presents macroeconomic indicators for the development of Ukrainian regions in 2017.

підприємстві яка концентрує увагу на концепції структури оцінки, що містить як кількісні критерії так і якісні суб'єктивні дані, дозволяє нівелювати недоліки суб'єктивності та односторонньої направленості існуючих економетричних моделей за рахунок синтезу якісних та кількісних елементів. Вище зазначене дозволяє об'єктивно оцінити ефективність реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України як с позицій внутрішніх інтересів підприємства так і врахувати екстернальні ефекти від основної діяльності.

Так авторська економетрична модель містить наступні елементи. По-перше, це розрахунок коефіцієнту конкордації, що є мірою узгодженості думок експертів:

$$\frac{45S}{(n^2(m^3-m))} \quad (3)$$

де,

N- значення вибірки

X,Y,- аналізовані змінні

$\sum_{i=1}^n x_i$ – сумарна кількість значень ознаки n – кількість всіх значень ознаки;

S - квадратів відхилень суми рангів кожного об'єкта експертизи від середнього арифметичного рангів;

n - число експертів;

m - число об'єктів експертизи.

Залежно від ступеня узгодженості думок експертів коефіцієнт конкордації може приймати значення від 0 (при відсутності узгодженості) до 1 (при повному однотайності). По-друге, це розрахунок інтегрального показника, де при $R \leq 1$ реалізація соціальних функцій на підприємстві туристичної галузі України в більшій мірі ефективна для підприємства проте екстернальні ефекти від основної діяльності не реалізуються. При $R \leq -1$ – реалізація соціальних функцій на підприємстві туристичної галузі України в більшій мірі не ефективна для підприємства проте екстернальні ефекти від основної діяльності успішно реалізуються. Граничні значення визначають ту грань, перехід за яку означає настання стану де рівень реалізації соціальних функцій на підприємстві потребує корегування, так як через низькі внутрішні характеристики ведення бізнесу чи

Table 1

$$R_p = \sum \left(\begin{matrix} \frac{(a)^b}{(a)^t} \cdot \gamma_1 \\ + \frac{(b)^b}{(b)^t} \cdot \gamma_2 \\ + \frac{(c)^t}{(c)^b} \cdot \gamma_3 \\ + \frac{(d)^t}{(d)^b} \cdot \gamma_4 \\ + \frac{(e)^t}{(e)^b} \cdot \gamma_5 \end{matrix} \right) - \frac{45C}{(d^2(m^3-m))} \quad (2)$$

де,

R_p - Інтегральний рівень ефективності реалізації соціальних функцій на підприємстві туристичної галузі України

$\frac{(a)^b}{a^t}$ - кількість наданих послуг освітнього туризму в базовому й аналізованому періодах;

$\frac{(b)^b}{(b)^t}$ - кількість наданих послуг медичного туризму, в базовому й аналізованому періодах;

$\frac{(c)^t}{(c)^b}$ - кількість наданих послуг ділового туризму, в базовому й аналізованому періодах;

$\frac{(d)^t}{(d)^b}$ - кількість наданих послуг туризму для інвалідів в базовому й аналізованому періодах;

$\frac{(e)^t}{(e)^b}$ - загальна вартість заходів внутрішнього соціального пакету в базовому й аналізованому періодах;

$\frac{45C}{(d^2(m^3-m))}$ - коефіцієнт конкордації.

$\gamma_1, \gamma_2, \gamma_3, \gamma_4, \gamma_5, \gamma_6, \gamma_7$ - коефіцієнти вагомості показників, що розраховують, за результатом експертної оцінки ($\sum \gamma_i = 1$).

Таким чином, на відміну від наявних, нами запропоновано економетричну модель оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на

Macroeconomic indicators of the development of Ukrainian regions in 2017

Region	GRP per person, UAH.	in% to volume	Capital investment, per person, UAH	in% to volume	Number of persons engaged in economic activity, thousand persons	in% to volume	Disposable income per one person, UAH.	in% to volume
Ukraine	70233	100,0	10598,0	100,0	16156,4	100,0	45762,7	100,0
Crimea
Vinnitsia region	58384	3,7	7451,8	3,2	640,9	4,0	43725,0	4,0
Volyn region	49987	3,2	6790,8	2,9	366,0	2,3	38068,7	3,5
Dnipropetrovsk region	97137	6,2	13294,8	5,7	1390,9	8,6	54215,4	4,9
Donetsk region	39411	2,5	4102,5	1,8	734,3	4,5	24947,5	2,3
Zhytomyr region	49737	3,1	6244,4	2,7	510,6	3,2	41786,6	3,8
Transcarpathian region	34202	2,2	4478,7	1,9	496,3	3,1	33281,7	3,0
Zaporizhzhia region	75306	4,8	9176,2	3,9	719,7	4,5	52726,9	4,8
Iv-Frankivsk region	46312	2,9	7055,2	3,0	559,0	3,5	39325,5	3,6
Kiev region	90027	5,7	19840,4	8,5	741,1	4,6	50320,5	4,6
Kirovograd region	55183	3,5	7669,2	3,3	376,8	2,3	40877,2	3,7
Lugansk region	13883	0,9	1529,6	0,7	292,1	1,8	16468,2	1,5
Lviv region	58221	3,7	9590,8	4,1	1050,8	6,5	44194,2	4,0
Mykolaiv region	60549	3,8	9762,3	4,2	489,7	3,0	43851,8	4,0
Odessa region	62701	4,0	9394,4	4,0	986,6	6,1	48473,7	4,4
Poltava	106248	6,7	11225,3	4,8	575,0	3,6	47075,3	4,3
Rivne region	42038	2,7	5278,8	2,3	460,2	2,8	38881,8	3,5
Sumy region	51419	3,3	6331,6	2,7	481,4	3,0	44323,3	4,0
Ternopil region	38593	2,4	6793,9	2,9	399,1	2,5	35211,2	3,2
Kharkiv region	69489	4,4	7219,2	3,1	1247,1	7,7	46789,7	4,3
Kherson region	45532	2,9	7012,4	3,0	442,2	2,7	40242,6	3,7
Khmelnysky region	49916	3,2	8224,4	3,5	516,0	3,2	42349,6	3,9
Cherkasy region	59697	3,8	6663,8	2,9	518,4	3,2	40589,0	3,7
Chernivtsi region	31509	2,0	3308,6	1,4	379,3	2,3	35403,4	3,2
Chernihiv region	55198	3,5	7219,7	3,1	426,1	2,6	41320,7	3,8
m. Kyiv	238622	15,1	47093,3	20,2	1356,8	8,4	112704,7	10,3
the city of Sevastopol

Source: compiled by the author based on statistics of the State Statistics Service of Ukraine

[4; 5]

Data are presented in table. 1 gives an opportunity to see inequality in macroeconomic indicators for regions. Thus, if we take the Gross Regional Product

indicator by region, then 15,1% of the total amount is in Kyiv. At the same time in Lugansk region in 2017 accounted for 0,9%, that is the difference 16 times. The largest volume of GRP per person falls on the city is in Kyiv city (15,1 %), Poltava (6,7 %), Dnipropetrovsk (6,2 %) and Kiev (5,7 %) regions. The four regions and the Kyiv city account for 33,7 % of the total GRP in the country. At the same time, such regions as Transcarpathian (2,2 %), Luhansk (0,9 %), Rivne (2,7 %), Ternopil (2,4 %) and Chernivtsi (2,0%) account for 12,6 %.

If we analyze the capital investment per person, it should be noted that its differentiation is even more important than the GRP per person. Thus, in 2017 the city of Kyiv accounted for 20,2 % of the total, and for the Luhansk region – 0,7 %. That is, in terms of capital investment, asymmetry is almost 29 times. The largest capital investments per person in 2017 were in Kyiv city (20,2 %), Kyiv regions (8,5 %) and Dnipropetrovsk (5,7 %), that is Kyiv city and two regions (34,4 %). And in such three regions as Lugansk (0,7 %), Chernivtsi (1,4 %) and Donetsk (1,8 %), they account for 3,9 %.

In terms of the number of people employed in the economy, asymmetry is also observed in the regional context, but is less than other macroeconomic indicators. Thus, in 2017, employment in the Kyiv region was 8,5 % of the total, and in the Luhansk region – 0,7 %.

Analyzing the disposable income per person, the largest amount is in Kyiv city (10,3 %) and the smallest is in the Luhansk region (1,5 %).

The data in Table 1 show that there is an asymmetry between regions for all macroeconomic indicators selected for analysis. The highest asymmetry between the regions is observed in terms of capital investment per person, and the lowest in the number of employed economic activities.

To analyze the asymmetry of regional development, we will present changes in the Gross Regional Product indicator over time (see Figure 1).

При розрахунку авторської економетричної моделі на першому етапі обираються показники, що будуть слугувати віддзеркаленням основних проблем, які потребують моніторингу. Показники, що будуть відібрані для розрахунку економетричної моделі відображають блок кількісної оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України. На другому етапі з числа зовнішнього середовища обираються експерти, що за обраними авторськими показниками визначають вагомість обраних показників авторської економетричної моделі та виражатимуть суб'єктивну думку про рівень ефективності реалізації соціальних функцій на кожному аналізованому підприємстві. Такий підхід дає змогу з одного боку врахувати внутрішню звітність підприємства відносно ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України, а з іншого врахувати екстернальні ефекти від основної діяльності відносно аналізованого підприємства так як не завжди підприємства, з гарними кількісними показниками мають високий рівень ефективності реалізації соціальних функцій. Для корегування авторської економетричної моделі згідно наукового завдання, на основі систематизації існуючих підходів динамічного моделювання, нами запропоновано наступні критерії оцінки, які на нашу думку відображають на відміну від існуючих враховують весь спектр екстернальних ефектів від основної діяльності підприємства, та дають змогу оцінити ефективність реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України: кількість наданих послуг освітнього туризму; кількість наданих послуг медичного туризму; кількість наданих послуг ділового туризму; кількість наданих послуг туризму для інвалідів [2, 3]. На основі запропонованих критеріїв моделі оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України розроблено кінцевий її варіант , що представлено в формулі 2.

Частка заробітної плати, що виплачувалась з затримкою, в середньомісячній заробітній платі працівників (Dзат), %	$Dзат = \frac{ЗПзаті}{ЗПзаг} * 100\%$ де ЗПзаг – загальна сума заробітної плати, що була виплачена впродовж досліджуваного періоду, грн; ЗПзаті - сума заробітної плати, що виплачувалась з затримкою більше ніж в 10 днів, грн.
--	---

Як свідчить характеристика кількісних методів оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України на сьогодні інструменти, які застосовуються мають виключно внутрішній характер та не враховують вплив на соціальну сферу. Таким на сьогодні не існує жодної методики, яка б враховувала екстернальні ефекти від основної діяльності туристичних підприємств на соціальну сферу [8].

На відміну від наявних фрагментарних інструментів, нами запропоновано економетричну модель оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України яка акцентує увагу на концепції комплексної структури оцінки, що містить як функціональні кількісні критерії так і якісні суб'єктивні оцінки, дозволяє нівелювати недоліки суб'єктивності та односторонньої направленості існуючих економетричних моделей за рахунок синтезу якісних та кількісних елементів [11]. Вище зазначене дозволяє об'єктивно оцінити ефективність реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України як с позицій внутрішніх інтересів підприємства так і врахувати екстернальні ефекти від основної діяльності. Загалом зміст авторської економетричної моделі представлено у формулі (1).

$$R = \sum_{i=1}^n x_i \frac{Q^b}{Q^t} \cdot \gamma_x - \frac{45C}{(d^2(m^3 - m))} \quad (1)$$

R- інтегральний показник ефективності об'єкта;

Q^b, Q^t - величина показника за індикатором, в аналізованому й базовому періодах;

N- значення вибірки;

$\gamma_1, \gamma_2, \gamma_3, \gamma_x$ - коефіцієнти вагомості показників, що розраховують, за результатом експертної оцінки ($\sum \gamma_i = 1$);

C- квадратів відхилень суми рангів кожного об'єкта експертизи від середнього арифметичного рангів;

d - число експертів;

m - число об'єктів експертизи.

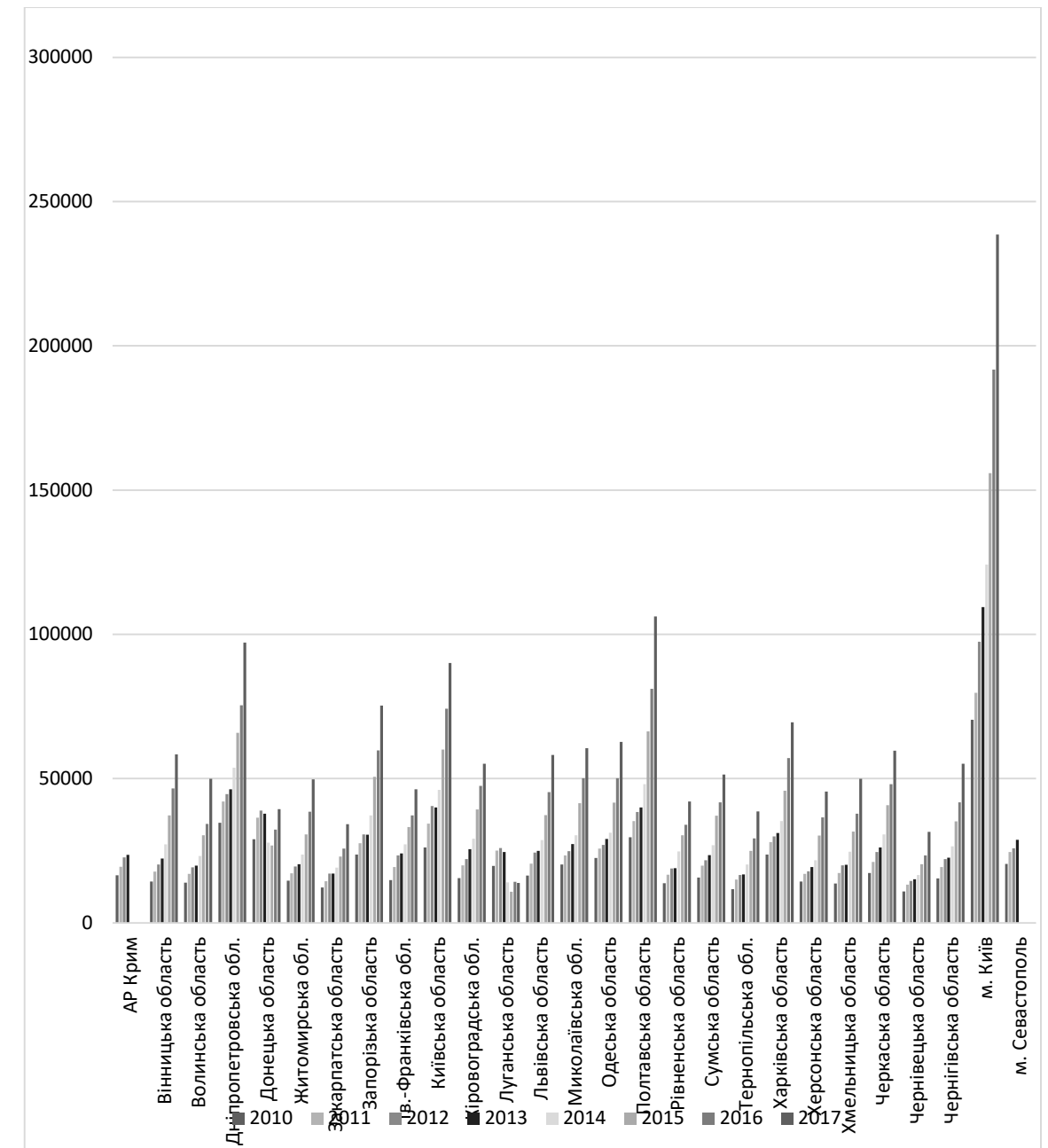

Fig. 1. Dynamics of GRP changes per person in 2010-2017, UAH.

Source: constructed by the author based on statistics of the State Statistics Service of Ukraine [4].

Figure 1 shows the dynamics of GRP changes per person in 2010-2017. This figure makes it possible to visualize the asymmetry in this macroeconomic indicator by region, as well as to state that GRP per person is increasing over the study period, but this may be is connected not only with the growth of production volumes, but also with the increase in the prices of manufactured products. It can also be observed that

for the period from 2010 to 2017, there is a marked increase in differentiation by this indicator between regions.

There are principles, approaches, tools, methods for implementing the modernization of the regional economy, as well as problems for all regions of Ukraine. However, each region, focusing on its own resources and potential, should modernize the economy of each region, using and increasing its own unique capabilities, based on endogenous factors of economic regional development

Conclusions. Therefore, the analysis was conducted on such macroeconomic indicators as: Gross regional product per person; capital investments per person; the number of persons employed in economic activity and the disposable income per person showed that there is asymmetry across the regions. The largest differentiation in terms of 2017 is observed in the indicator of capital investment per person, which is almost 29 times between Kyiv city and Lugansk region. The data presented for Gross Regional Product by Region in 2010-2017 suggests that asymmetry in this indicator across regions tends to increase. The increase of asymmetry between regions, which is confirmed by the values of macroeconomic indicators, is caused by a number of existing problems. Overcoming the asymmetric development of the regional economy requires modernization of the productive forces of the regions.

Further scientific inquiries require the activation of endogenous factors of the regions in order to modernize the economy of the regions.

References:

1. Butko, M.P. and Pepa, T.V. (2014), Modernizatsiia rehional'nykh hospodars'kykh system u hlobalizatsijnomu ekonomichnomu prostori [Modernization of regional economic systems in a globalizing economic space], TOV «Vydavnytstvo «Aspekt-Polihraf», Nizhyn, Ukraine.
2. Butko, M.P. (2016), “Modernization of the institutional environment as a basis for the formation of regional competitive advantages”, Publichne administruvannia: naukovi doslidzhennia ta rozvytok, vol. 1, pp. 7-17.

Таблиця 1.

Характеристика кількісних методів оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України [5, 10, 12]

Кількість приписів уповноважених органів у зв'язку з недотриманням норм чинного законодавства про працю (Кпр) розраховується шляхом підсумовування кількості приписів уповноважених контролюючих органів. Сума штрафних санкцій, накладених на підприємство за недотримання умов чинного законодавства про працю в розрахунку на одного працівника (Dсан):	$D_{сан} = S_{штр} / Чі$, де $S_{штр}$ – сума штрафів накладених на і-ту корпорацію за недотримання норм чинного законодавства про працю, грн.; $Чі$ – середня чисельність працівників і-тої корпорації, осіб.
Частка працівників, які пройшли впродовж останніх трьох років підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації за кошти корпорації в середній чисельності працівників, (Dпк), %	$D_{пк} = Ч_{пк} / Чі * 100\%$ де $Ч_{пк}$ – чисельність працівників, що пройшли підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації впродовж останніх трьох років коштом корпорації, осіб. $Чі$ – середня чисельність працівників і-тої корпорації, осіб.
Коефіцієнт плинності кадрів (Kпл),%:	$K_{пл} = ПЛ / Чі * 100\%$ де $ПЛ$ – чисельність працівників, звільнених за власним бажанням та у зв'язку з порушенням трудової дисципліни, осіб.
Частка звільнених протягом досліджуваного періоду з ініціативи роботодавця в загальній чисельності працівників (Kзвр),%:	$K_{звр} = Ч_{зві} / Чі * 100\%$ де $Ч_{зві}$ чисельність звільнених працівників з ініціативи виконавчого органу корпорації, осіб.
Витрати на покращення умов праці в розрахунку на одного працівника корпорації (Dупр), грн.:	$D_{упр} = С_{іупр} / Чі$ де $С_{іупр}$ – соціальні інвестиції корпорації, спрямовані на заходи з покращення умов праці, грн
Частка витрат на оплату праці в собівартості реалізованої продукції, %:	$D_{оп} = ВОП / СВ * 100\%$ де $ВОП$ – витрати на оплату праці, грн; $СВ$ – собівартість реалізованої продукції корпорації, грн.
Питома вага премій, заохочувальних та компенсаційних виплат у фонді оплати праці (в розрахунку на одного працівника) (Dзаох),%:	$D_{заох} = К_{заох} / ФОП_{пр} * 100\%$ де $К_{заох}$ - сума коштів, спрямованих на виплату премій, заохочувальних та компенсаційних виплат в розрахунку на одного працівника (загальна сума коштів такого роду поділена на середньоспискову чисельність працівників корпорації), грн; $ФОП_{пр}$ – середній фонд оплати праці працівника корпорації, грн.

соціальних функцій та впливу внутрішніх соціальних програм туристичних підприємств на показники їх діяльності.

III. Результати. Значна кількість підприємств витрачає фінансові ресурси на реалізацію своєї соціальної функції проте результативність таких дій невідома, так як розраховується на рівні здогадок на думок керівників підприємств. На сьогодні не існує методик, які б надали змогу обчислити ефективність реалізації соціальних функцій підприємств у цілому та підприємств туристичної галузі України зокрема. Вище наведені факти дають змогу стверджувати, що на сьогодні існує нагальна потреба проведення додаткових досліджень з метою пошуку нових рішень в області розробки методики оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України, що надасть можливість подальшого вироблення інструментів, механізмів, підходів до підвищення мотивації бізнесу до реалізації соціально відповідальних стратегій розвитку, що актуалізує тему дослідження [8, 10].

Існуючі методики оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України зводяться до певного переліку широко використовуваних інструментів, які використовуються, ще з часів Радянського Союзу. Так наприклад, один з поширених показників, що на нашу думку не відображає значної кількості аспектів виконання підприємством своїх соціальних функцій та має внутрішню направленість є кількість приписів уповноважених органів у зв'язку з недотриманням норм чинного законодавства про працю (Кпр) розраховується шляхом підсумовування кількості приписів уповноважених контролюючих органів. Сума штрафних санкцій, накладених на підприємство за недотримання умов чинного законодавства про працю в розрахунку на одного працівника. Так на багатьох підприємствах туристичної галузі в Україні цей показник використовуються не тільки як показник виконання підприємством своїх соціальних функцій, але залежно від ситуації як показник корпоративної соціальної відповідальності або соціальних інвестицій, хоча зміст даного показника є доволі простим і його застосування є не актуальним [4, 7, 12]. На сьогодні підприємства в цілому застосовують інструментарій, що використовується більш ніж 30 років, та не задовольняє потреби в новітніх умовах ринкової економіки В цілому характеристика кількісних методів оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України представлена в табл.1.

3. Mylen'kyj, V.M. (2013), "Theoretical approaches to the modernization of the regional economy", *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noi vlasnosti*, vol. 1, no. 2, pp. 322-326.

4. State Statistics Service of Ukraine (2018), "Regions of Ukraine 2017: statistical compilation. Part I." [Rehiony Ukrainy 2017 r.: statystychnyj zbirnyk. Ch. I.]. Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine.

5. State Statistics Service of Ukraine (2018), "Regions of Ukraine 2017: statistical compilation. Part II." [Rehiony Ukrainy 2017 r.: statystychnyj zbirnyk. Ch. II.]. Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine.

6. Tul'chyn'ska, S.O. (2009), *Intelektual'no-innovatsijna modernizatsiia ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni aspekty* [Intellectual-innovative modernization of the Ukrainian economy: theoretical and methodological aspects], NTUU «KPI», Kyiv, Ukraine.

7. Tul'chyn'ska, S.O. (2014), *Determinanty stanovlennia novoho rehionalizmu: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Determinants of the emergence of a new regionalism: theory, methodology, practice], Vyd-vo «PP Vyshemyr'skyj V.S.», Kherson, Ukraine.

8. Tul'chyn'skyj, R.V. (2018), *Determinanty stanovlennia novoho rehionalizmu: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Determinants of the emergence of a new regionalism: theory, methodology, practice], Vyd-vo «PP Vyshemyr'skyj V.S.», Kherson, Ukraine.

Джинджоян Володимир Вергарович

Кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри економіки та менеджменту туристичної діяльності,

ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

ORCID ID: 0000-0003-0296-4092

РОЗРОБКА МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Анотація. В статті розроблено економетричну модель, що на відміну від наявних інструментів дозволяє нівелювати недоліки суб'єктивності та односторонньої направленості існуючих економетричних моделей за рахунок синтезу якісних та кількісних елементів, та надає можливість вироблення інструментів, механізмів, підходів до підвищення мотивації бізнесу до реалізації соціально відповідальних стратегій розвитку серед підприємств туристичної галузі України. Проаналізовано яким чином підприємства туристичної галузі України реалізують соціальні функції як екстернальний ефект від основної діяльності. Зазначено, що підприємства туристичної галузі серед сфер, які мають позитивний вплив на соціальну сферу реалізують лише невелику кількість опцій з наявних. Доведено, що підприємства сприймають соціальну парадигму в цілому та виконання своїх соціальних функцій зокрема не досить позитивно. Деякі підприємства, реалізують свої соціальні функції усвідомлено формуючи певну політику або заходи, однак більша частина не сприймає соціальну парадигму як важливий інструмент для розвитку не тільки власного бізнесу, а й покращення соціально-економічного стану національної економіки в цілому.

Ключеві слова: туристичні підприємства, економетрична модель, соціальна функція, оцінки ефективності реалізації.

I. Вступ. Трансформаційні процеси в сфері економіки підприємств, що відбуваються з періоду становлення незалежності України, привернули увагу громадськості до підприємництва як джерела розвитку економічної та соціальної

сфери суспільства. В новітніх реаліях України розвиток інституту соціальної направленості бізнесу відбувається різними, але всюди недостатніми темпами. Значна частина підприємств не тільки не вважають за доцільне брати участь у вирішенні важливих соціальних проблем, але і не проводять необхідні заходи щодо забезпеченню сприятливих умов праці для своїх працівників та забезпечення їм мінімальних соціальних гарантій. Це призводить до зростання захворюваності, підвищенню виробничого травматизму зниження продуктивності праці, і в цілому обмежує якість життя населення території і темпи економічного зростання в регіоні. Певна кількість підприємств декларують виконання своїх соціальних функцій, більш того, деякі з них звітують про значні успіхи щодо виконання своїх соціальних функцій потребуючи податкових пільг Туристичні підприємства України це одна з категорій підприємств, які більше за інших здатні впливати на соціальну сферу, однак на сьогодні не ясно, які саме підприємства насправді реалізують свої соціальні функції допомагаючи покращити певні аспекти соціальної сфери. У зв'язку з цим потрібно усвідомлення на новому якісному рівні, як з позиції господарюючих суб'єктів, так і органів влади конкретної території, які підприємства можна вважати, що вони виконують свої соціальні функції, а які тільки декларують їх виконання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій дозволив встановити, що сучасні дослідники роблять численні спроби для розробки методики оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України (Н. Vachev [1], Durdana [2], S. Vitik [3], А. Азарова [4], О. Вівчар [5], Ю. Жалін [7], М. Люльков [8], О. Сазонець [9], Л. Соколова [10], М. Тюріна [11], І. Чайковська [12] т. ін.). Однак, на сьогодні не існує методик, які б надали змогу обчислити ефективність реалізації соціальних функцій підприємств у цілому та підприємств туристичної галузі України зокрема.

II. Постановка завдання. Метою статті є спроба розробити наукову методику оцінки ефективності реалізації соціальних функцій на підприємствах туристичної галузі України. Теоретичним підґрунтям у процесі підготовки статті стали наукові праці українських та зарубіжних вчених, законодавство України. Під час роботи над статтею були використані загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: статистичного, кластерного аналізу – в процесі аналізу сучасних туристичних підприємств України за підходами до реалізації